

Ronja Heiskanen ja Iida Pajula

Psyykkisten taitojen arviointi toimintaterapiassa

Kirjallisuuskatsaus

Metropolia Ammattikorkeakoulu
Toimintaterapeutti (AMK)
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma
Opinnäytetyö
26.3.2024

Tiivistelmä

Tekijät:	Ronja Heiskanen & Iida Pajula
Otsikko:	Psyykkisten taitojen arviointi toimintaterapiassa
Sivumäärä:	31 sivua
Aika:	26.3.2024
Tutkinto:	Toimintaterapia
Tutkinto-ohjelma:	Toimintaterapia tutkinto-ohjelma
Ohjaajat:	Lehtori Akvaliina Lacho Lehtori Annariika Anundi Lehtori Jasu Forss

Opinnäytetyön aihe on psyykkisten taitojen arviointi toimintaterapiassa. Opinnäytetyö tuli tilauksena HUS Psykiatrian tulosyksikön toimintaterapeuteilta, jotka olivat havainneet tarpeen tarkastella kyseistä aihetta. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa, millä tavoin psyykkisiä taitoja arvioidaan toimintaterapiassa kansainvälisesti. Tavoitteena oli koota tietoa tavoista arvioida psyykkisiä taitoja, joita voidaan hyödyntää toimintaterapia-arvioinneissa. Tutkimuskysymyksenä oli, millä tavoin asiakkaiden psyykkisiä taitoja arvioidaan toimintaterapiassa. Lisäksi aihe on merkittävä mielenterveyteen liittyvien teemojen ollessa laajasti esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa.

Opinnäytetyö toteutettiin käyttäen menetelmänä kirjallisuuskatsausta systemaattisella tiedonhaulla. Aihetta tarkasteltiin hyödyntäen taustateorian toimintaterapian keskeisiä viitekehyksiä ja toimintaterapianimikkeistöä. Lisäksi opinnäytetyössä tuotiin ilmi laajasti keskeisiä toimintaterapian käsitteitä sekä psyykkisten taitojen määritelmiä ja arviointia. Tiedonhaku toteutettiin etsimällä julkaisuja neljästä eri kansainvälisestä tietokannasta. Aineistonvalinnassa sisäänotto- ja poissulkukriteereillä valikoitui tarkasteltavaksi neljä julkaisua, joiden lisäksi manuaalisella haulla valikoitui yksi julkaisu.

Aineistoista tunnistettiin niissä esiintyviä yhteneviä teemoja, joiden pohjalta muodostettiin tavoitteeseen, tarkoitukseen ja tutkimuskysymykseen vastaavia kokonaisuuksia. Kokonaisuuksiksi muodostuivat projektiivinen arviointi, yksittäiset arviointimenetelmät, holistisuus ja terapisuhteen merkitys. Tuloksista tunnistettiin erilaisia arviointimenetelmiä, joiden lisäksi havaittiin, että holistisuudella ja terapisuhteella on rooli psyykkisten taitojen arvioinnissa. Tämän opinnäytetyön perusteella jatkossa hyödyttäisiin runsaasti lisätutkimuksesta muun muassa psyykkisten taitojen määrittelystä ja arviointimenetelmistä, sillä katsaus osoitti ajantasaisten julkaisujen vähyyden aiheesta. Lisäksi voitaisiin tarkastella toimintaterapeutin roolia psyykkisten taitojen arvioinnissa moniammatillisessa tiimissä.

Avainsanat: Arviointi, kirjallisuuskatsaus, psyykkiset taidot, toimintaterapia

Tämän opinnäytetyön alkuperä on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

Abstract

Authors: Ronja Heiskanen & Iida Pajula
Title: Assessment of Psychological Skills in Occupational Therapy
Number of Pages: 31 pages
Date: 26 March 2024

Degree: Occupational Therapy
Degree Programme: Degree Programme in Occupational Therapy
Instructors: Akvalliina Lacho, Senior Lecturer
Annariika Anundi, Senior Lecturer
Jasu Forss, Senior Lecturer

The topic of the thesis is the assessment of psychological skills in occupational therapy. The thesis was commissioned by the occupational therapists at the Helsinki University Hospital (HUS) Psychiatry, where a need to examine this subject was identified. The purpose of the thesis was to explore how psychological skills are assessed in occupational therapy internationally. The goal was to gather information on methods for assessing psychological skills that can be utilized in occupational therapy assessments. The study question focused on how clients' psychological skills are assessed in occupational therapy. Additionally, the topic is significant given the widespread discussion of mental health-related themes in societal discourse.

The thesis was conducted using a literature review with a systematic information search as the method. The subject was examined using the key reference frameworks in occupational therapy and occupational therapy terminology as a background. Furthermore, the thesis extensively explored essential concepts in occupational therapy, as well as definitions and assessment of psychological skills. The information search was carried out by seeking publications from four different international databases. Four publications were selected for examination based on inclusion and exclusion criteria, and one additional publication was chosen through manual search.

Common themes identified in the materials were used to form entities corresponding to the goal, purpose, and research question. These entities included projective assessment, individual assessment methods, holism, and the significance of the therapeutic relationship. Various assessment methods were identified from the results, and it was observed that holism and the therapeutic relationship play a role in the assessment of psychological skills. Based on this thesis, future research could benefit from further investigation into topics such as the definition of psychological skills and assessment methods, as the review indicated a scarcity of up-to-date publications on the subject. Additionally, the role of occupational therapists in the assessment of psychological skills in a multidisciplinary team could be explored.

Keywords: assessment, literature review, occupational therapy, psychological skills

---

The originality of this thesis has been checked using Turnitin Originality Check service.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Teoreettiset lähtökohdat	2
2.1	Toimintaterapian ydinkäsitteitä	2
2.1.1	Toimintaterapia ja toimintaterapeutti	2
2.1.2	Toimintaterapiaprosessi ja -arviointi	3
2.1.3	Toimintakyky ja toiminnallisuus	4
2.2	Opinnäytetyön teoreettinen tausta	5
3	Psyykkiset taidot	6
3.1	Psyykkisten taitojen määritelmiä	6
3.2	Psyykkisten taitojen arviointi	9
4	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys	9
5	Opinnäytetyön toteutus	10
5.1	Kirjallisuuskatsaus systemaattisella tiedonhaualla	10
5.2	Aineiston haku ja valinta	11
5.3	Aineiston analyysi	15
6	Tulokset	17
6.1	Projektiivinen arviointi	18
6.2	Yksittäisiä arviointimenetelmiä	19
6.2.1	Arviointimenetelmiä mielenterveyskontekstissa	19
6.2.2	The Dream Home Assessment (DHA)	20
6.3	Holistisuus	22
6.4	Terapiasuhteen merkitys	23
7	Johtopäätökset	24
8	Pohdinta	25
8.1	Eettisyys ja luotettavuus	25
8.2	Lopuksi	28
	Lähteet	32

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön aiheena on psyykkisten taitojen arviointi toimintaterapiassa, jota tarkastellaan käyttäen menetelmänä kirjallisuuskatsausta systemaattisella tiedonhaulla. Opinnäytetyön työelämäkumppanina on HUS Psykiatrian tulosityksikön toimintaterapeutit, joilta myös aihe on lähtöisin. Tässä opinnäytetyön raportissa tarkastellaan ensin aiheeseen liittyviä keskeisiä käsitteitä sekä opinnäytetyön tarkoitusta, tavoitetta ja tutkimuskysymystä. Näiden lisäksi käsitellään opinnäytetyön toteutusta ja kirjallisuuskatsauksen tuloksia. Lopuksi tulosten pohjalta esitellään johtopäätökset ja pohdintaa aiheesta.

Mielenterveyteen liittyvät teemat ovat pinnalla lisääntyneen mielenterveyden palvelutarpeen vuoksi (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021), mikä puoltaa aiheen tärkeyttä. Mielenterveyspalvelut ovat valtakunnallisesti ruuhkautuneet ja resurssit hoitohenkilökuntaan ovat valitettavan monessa paikassa liian pienet suhteessa potilasmääriin (Wahlbeck ym. 2018). Lisäksi ihmisten tietoisuus mielenterveydestä ja odotukset mielenterveyden palveluita kohtaan ovat kasvaneet (Lönqvist & Henriksson & Marttunen & Partonen 2021). Sosiaali- ja terveyspalveluissa on siten kasvavaa tarvetta palveluille ja erilaisille tutkimus- ja arviointimenetelmille.

Psyykkiset taidot vaikuttavat muun muassa ajatuksiin, tunteisiin, käyttäytymiseen ja persoonallisuuteen, jotka ovat kaikki oleellinen osa jokapäiväistä elämää sekä edistävät mielen hyvinvointia (Kannenberg & Amini & Hartmann 2010: 78). Psyykkisten taitojen arviointiin liittyviä tutkimuksia tarkastelemalla saadaan vahvistusta sille, miksi psyykkisiä taitoja arvioidaan, ja mikä niiden merkitys on yksilön mielenterveyden ja kuntoutumisen kannalta eri toimintaterapiaympäristöissä. Tieto psyykkisten taitojen arvioinnista sekä ylipäätään tietoisuus siitä, mitä termillä tarkoitetaan, voi jo itsessään tuoda hyötyä eri mielenterveyden parissa toimiville tahoille.

Kirjallisuuskatsauksella vastataan työelämäkumppanin tarpeeseen saada tietoa kootusti psyykkisten taitojen arvioinnista osana toimintaterapeutin tekemää toimintakyvyn tutkimusta. Tiedonhakua ei rajata esimerkiksi maantieteellisesti tai tiettyyn asiakasryhmään, jotta kirjallisuuskatsaus olisi mahdollisimman monipuolinen. Kansainvälinen näkökulma aiheeseen voi antaa toimintaterapeuteille uusia näkökulmia, työkaluja ja tietoa käytännön työhön. Tällöin myös toimintaterapian asiakkaat hyötyvät aiheen tarkastelusta. Psyykkisten taitojen arviointimenetelmistä toimintaterapiassa ei

löytynyt tietokannoista tehtyjen hakujen perusteella aikaisempia kirjallisuuskatsauksia, joten opinnäytetyö tuottaa uutta tietoa ja tuo esiin tarpeita jatkotutkimukselle.

Lisäksi aihe valikoitui opinnäytetyön tekijöiden yhteisestä kiinnostuksesta psykiatriaan ja ihmisen mielensisäiseen toimintaan. Toteutus opetti tekijöille lisää kirjallisuuskatsauksen tekemisestä sekä tutkitun tiedon kriittisestä tarkastelusta. Psykkisiin taitoihin perehtyminen on tärkeää, sillä toimintaterapian holistisen ihmiskäsityksen mukaan asiakkaiden tilanne tulisi huomioida kokonaisvaltaisesti (Taylor 2017: 7). Psykkisiä taitoja ei siis voida jättää täysin huomiotta missään työympäristössä riippumatta asiakasryhmästä. Kiinnostavan lähtökohdan kirjallisuuskatsaukselle loi opintojen ja harjoittelujaksojen ajoilta jäänyt epäselvyys psyykkisten taitojen määritelmästä, jota ovat pohtineet opinnäytetyön tekijät sekä työelämässä olevat toimintaterapeutit. Myöskään Suomen toimintaterapianimikkeistö ei avaa tarkasti psyykkisten taitojen määritelmää. Toivottavasti aihe herättää myös tulevaisuudessa pohdintaa psyykkisten taitojen määrittelystä, merkityksestä ja arvioinnista.

2 Teoreettiset lähtökohdat

2.1 Toimintaterapian ydinkäsitteitä

2.1.1 Toimintaterapia ja toimintaterapeutti

Toimintaterapia on sosiaali- ja terveysalan ammatti, jossa asiakas on keskiössä. Sen tarkoituksena on keskittyä yksilön tarpeisiin ja toiveisiin sekä tukea ja edistää yksilön toimintakykyä tämän omissa toimintaympäristöissään. Sen ensisijainen tavoite on tukea yksilöä osallistumaan ja toimimaan omassa arkiympäristössään. Lisäksi tarkoituksena on mahdollistaa yksilön osallistuminen hänelle itselleen merkitykselliseen toimintaan, kuten harrastuksiin, itsestä huolehtimisen toimintoihin sekä koulussa- tai työssäkäyntiin. (World Federation of Occupational Therapists 2012.)

Toimintaterapiassa asiakkaan omien tarpeiden ja toiveiden pohjalta tehdään suunnitelma, jonka avulla pyritään vahvistamaan itsenäistä toimijuutta toimintakyvyn puitteissa. Toimintaterapian tavoitteena on ylläpitää terveyttä ja hyvinvointia. (American Occupational Therapy Association 2023.) Toimintaterapiaa on mahdollista toteuttaa useissa eri ympäristöissä, jotka asiakas kokee merkityksellisiksi, esimerkiksi koulussa tai päiväkodissa, työpaikalla tai päivätoiminnassa, harrastuksissa tai kotona.

Toimintaterapeutti on terveydenhoitoalan ammattilainen, joka toimii niin yksilöiden, ryhmien kuin yhteisöjen kanssa edistämällä toiminnallisuutta ja toiminnallista osallistumista erilaisissa ympäristöissä (World Federation of Occupational Therapists 2023). Toimintaterapeutin tutkinto on historian mittapuulla tuore, sillä koulutusta on alettu järjestämään vasta vuodesta 1970. Tätä ennen toiminnallisen terapian opintoja on järjestetty vuonna 1931 nimikkeellä askarrutuskurssi. Toimintaterapeutteja työskentelee nykyään monenlaisissa ympäristöissä, esimerkiksi kouluissa, perusterveydenhuollossa, erikoissairaanhoidossa sekä yksityisyrittäjinä. Toimintaterapian asiakkailla on jokin toimintakykyä häiritsevä haaste, jota pyritään yhdessä ratkomaan ja sitä kautta edistämään asiakkaan toiminnallisuutta. Alalla hoidetaan asiakkaita ikään, sukupuoleen sekä etniseen ja ekonomiseen taustaan katsomatta eikä sen vuoksi tarkan asiakaskunnan määrittely ole mahdollista. Toisin sanoen voidaan todeta, että toimintaterapia on suunnattu kaikille sitä tarvitseville. (Lindholm & Vehkaperä 2005: 78, 82–83, 88.)

2.1.2 Toimintaterapiaprosessi ja -arviointi

Toimintaterapia etenee usein prosessimaisesti. Toimintaterapiaprosessi sisältää tyypillisesti arvioinnin, jonka avulla asiakkaasta luodaan toiminnallinen profiili (*occupational profile*), joka sisältää käsityksen yksilön toiveista, tavoitteista sekä merkityksellisistä toiminnoista. Tämän jälkeen laaditaan ja kehitetään yksilöllinen suunnitelma yhdessä asiakkaan kanssa, jonka tarkoituksena on parantaa asiakkaan suorituskkyä sekä tukea asiakkaan pääsyä omiin tavoitteisiinsa. Tuloksia arvioidaan yhdessä asiakkaan kanssa ja sen perusteella tehdään mahdollisia muutoksia suunnitelmaan, jotta lopputulos vastaa asiakkaan tarpeita mahdollisimman hyvin. (American Occupational Therapy Association 2023.)

Toimintaterapia-arviointi on näyttöön perustuvaa arviointia, jonka avulla halutaan ymmärtää muun muassa asiakkaan suoriutumiseen vaikuttavia yksilöllisiä ominaisuuksia, taitoja, toiminnallisia malleja (*occupational patterns*) ja ympäristökijöitä (American Occupational Therapy Association 2021: 2). Arviointi on välttämätön osa toimintaterapiaprosessia, jotta voidaan päättää terapian tavoitteista ja prosessin seuraavista vaiheista (Forsyth 2017: 173). Arviointimenetelmät voidaan jakaa muun muassa strukturoituihin eli rakenteellisesti jäsennettyihin ja strukturoimattomiin menetelmiin sekä standardoituihin ja standardoimattomiin menetelmiin riippuen siitä, onko menetelmän todistettu olevan validi ja reliabeeli.

(Aralinna ym. 2021: 14.) Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan näitä kaikkia arviointimenetelmiä.

2.1.3 Toimintakyky ja toiminnallisuus

Toimintakyky koostuu eri ulottuvuuksista, joita ovat fyysinen, psyykinen, sosiaalinen ja kognitiivinen ulottuvuus. Nämä ulottuvuudet muodostavat keskenään edellytykset suoriutua yksilölle itselleen merkityksellisistä ja välttämättömistä toiminnoista tämän omissa toimintaympäristöissä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023).

Toiminnallisuuden luokittelussa toiminta määritellään tekemiseksi tai tekemisten joukoksi, joita suoritetaan säännöllisesti ja loogisesti. Eri toiminnat tuovat rakennetta ja mielekkyyttä yksilön arkeen sekä ovat merkityksellisiä niin yksilölle kuin ympäristölle (Polatajko ym. 2007: 19.)

Toimintakyky on riippuvainen ympäristön positiivisista ja negatiivisista vaikutuksista. Kykyjen ollessa rajallisia voidaan itsenäistä arjessa toimimista edistää ja helpottaa esimerkiksi erilaisilla palveluilla, asuin- ja elinympäristön muutoksilla sekä muiden ihmisten tuen avulla. Toimintakyky voidaan myös käsittää kykyjen, elin- ja toimintaympäristön sekä omien tavoitteiden välisenä tasapainona, ja se on mahdollista kuvata toimintakyvyn ulottuvuuksien lisäksi ICF-luokituksen kautta. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2023.) Toimintaterapeutti keskittyy ammatissaan toimintakyvyn ylläpitämiseen, tutkimiseen ja edistämiseen, jonka vuoksi toimintakyvyn käsite on aktiivisesti esillä niin opinnoissa kuin työelämässä.

Toiminnallisuudella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka syntyy ihmisen, ympäristön ja toiminnan välisestä vuorovaikutuksesta sekä keskinäisistä suhteista. Vuorovaikutus erityisesti ympäristön kanssa vaikuttaa toiminnallisuuden muodostumiseen. (Jeon ym. 2021.) Toiminnallisuus tai toiminnallinen suoriutuminen (*occupational performance*) pitää sisällään suoriutumisen jokapäiväisestä elämästä, esimerkiksi koulusta, työstä tai vapaa-ajasta omalla mielekkäällä ja merkityksellisellä tavalla (Avrech Bar & Jarus 2015). Käsite on keskeisessä roolissa toimintaterapiassa, sillä toiminnallisuuden ylläpidolla sekä edistämällä pyritään säilyttämään itsenäinen toiminnallisuus päivittäisessä elämässä. Toiminnallisuus korostaa yksilön roolia ja osallistumista merkityksellisiin toimintoihin tämän omassa arkiympäristössä.

2.2 Opinnäytetyön teoreettinen tausta

Toimintaterapiassa on useampia viitekehyksiä ja teorioita, jotka määrittelevät taitoja eri tavoin. Valitsemamme taustateoriat ovat inhimillisen toiminnan malli (Model of Human Occupation, MOHO), toimintaterapianimikkeistö sekä psykososiaalinen viitekehys. Toimintaterapianimikkeistö valittiin yhdeksi taustateorioista, sillä se ohjaa toimintaterapeuttien työtä Suomessa (Savolainen & Aralinnä 2017: 5–6). Yksinään toimintaterapianimikkeistö ei kuitenkaan ole riittävä, sillä se luettelee vain joitain psyykkisten taitojen osa-alueita. Myös MOHO valittiin sen tunnettavuuden sekä useiden arviointimenetelmien ja tahdon käsitteen puolesta. Psykososiaalinen viitekehys puolestaan toimii tässä opinnäytetyössä viitekehyksenä, sillä siihen lukeutuissa teorioissa käsitellään psyykkisiä taitoja.

MOHO käsittelee yksilöä tahdon, tottumuksen, suorituskyvyn sekä ympäristön kautta. Nämä kaikki yhdessä vaikuttavat yksilön taitoihin, jotka inhimillisen toiminnan malli jakaa motorisiin taitoihin, prosessitaitoihin sekä vuorovaikutustaitoihin. Motoriset taidot viittaavat nimensä mukaisesti kehollisiin toimintoihin. Prosessitaidot puolestaan sisältävät muun muassa toiminnanohjaukseen sekä päätöksentekoon liittyvät taidot. Vuorovaikutustaidot pitävät sisällään sosiaalisen vuorovaikutuksen muiden ihmisten sekä ympäristön kanssa. Esimerkiksi MOHOn pohjalta kehitettyä MOHOST-menetelmää käytetään toimintaterapia-arvioinneissa, sillä se tarkastelee laajasti yksilön taitoja (Taylor 2017: 4, 108, 225).

MOHOssa ei mainita erikseen psyykkisten taitojen määritelmää. Mallissa on kuitenkin esitelty tahto, joka on yksi mallin tärkeimmistä osa-alueista. Se on merkittävä osa-alue, sillä se pitää sisällään yksilön arvot, mielenkiinnonkohteet sekä henkilökohtaisen vaikuttamisen. Tahto kuvaa toiminnan motivaatiota ja vaikuttaa sitä kautta yksilön taitoihin ja suorituskyykyyn. Tahdon avulla arvioidaan toiminnan merkityksellisyyttä, toiminnasta suoriutumista ja osallisuutta suoritettavaan toimintaan. (Taylor 2017: 41–52.) Inhimillisen toiminnan malli ei suoranaisesti esiinny psyykkisten taitojen taustateorianä, mutta se pitää sisällään psyykkisten taitojen kanssa yhteneviä näkemyksiä yksilön ominaisuuksista. Esimerkiksi tahtoon liittyvä motivaatio ilmenee muissa teorioissa osana psyykkisiä taitoja.

Suomalaisessa toimintaterapianimikkeistössä tehdään jako taitoihin ja valmiuksiin. Taidoilla tarkoitetaan havaittavissa olevia tekoja, joita arvioitaessa voidaan havainnoida asiakkaan vahvuuksia ja toimintakykyä sekä haasteita aiheuttavia tekijöitä. Valmiuksilla puolestaan tarkoitetaan ihmisen ominaisuuksia, jotka ohjaavat yksilön toimintaa ja

vaikuttavat taitoihin käytännössä. Valmiuksia arvioimalla tunnistetaan asiakkaan vahvuuksia sekä toimintaa vaikeuttavia tekijöitä. (Savolainen & Aralinnä 2017: 17–19.) Vaikka toimintaterapianimikkeistössä on tehty jako taitoihin ja valmiuksiin, tätä opinnäytetyötä varten tarkastelluissa toimintaterapian teorioissa ei olla tehty samanlaista erittelyä. Sen takia tässä opinnäytetyössä nimikkeistössä mainittuja valmiuksia käsitellään myös osana taitoja psyykkisten taitojen osalta.

Toimintaterapian psykososiaalisessa viitekehysessä kiinnitetään huomiota toiminnan osa-alueisiin, joiden pohjalta yksilö voi muun muassa havainnoida maailmaa ymmärrettävästi ja turvallisesti. Toiminnan psykososiaaliset osa-alueet mahdollistavat myös yksilön sitoutumisen erilaisiin sosiaalisiin rooleihin. Lisäksi ne saavat yksilön havainnoimaan ympäristön vastineita omalle toiminnalleen. Vaikka fyysiset osatekijät ovat tärkeä osa ihmisen toiminnallisuutta, psykososiaalisessa viitekehysessä ne jätetään tarkastelun ulkopuolelle. (Mosey 1986.)

Laaja kokonaisuus erilaisia taustateorioita valikoitui kirjallisuuskatsaukseen alustavien hakujen perusteella, joita tehtiin useista eri näkökulmista. Eri teorioiden mukaan psyykkiset taidot määritellään eri tavoin, joten sopivien julkaisujen löytämiseksi hakulausekkeen tulee olla mahdollisimman montaa määritelmää vastaava. Edellä mainittujen taustateorioiden tukena hakutuloksia tarkastellaan pitäen mielessä toimintaterapian holistinen näkökulma. Holistisuus on yksi toimintaterapian tärkeimmistä arvoista ja tarkoittaa kiinnostusta ihmiseen kokonaisuutena huomioiden sekä biologisen, psyykkisen, sosiokulttuurisen että henkisen puolen (Asbjørnslett & Skarpaas & Stigen 2023: 1). Sen takia myös muita kuin pelkkiin psyykkisiin taitoihin keskittyviä arviointimenetelmiä, kuten MOHOn perustuvia menetelmiä, tarkastellaan mahdollisuuksina arvioida psyykkisiä taitoja.

3 Psyykkiset taidot

3.1 Psyykkisten taitojen määritelmiä

Psyykkiset taidot määritellään suomalaisessa toimintaterapianimikkeistössä nimeämällä sen osa-alueiksi muun muassa tunteiden hallinnan, tunteiden sanallisen ja sanattoman ilmaisun sekä ilmaisun tarkoituksenmukaisuuden ja tilanteeseen sopivuuden. Psyykkiset valmiudet määritellään samoin nimeämällä sen joitain osa-alueita, kuten tunteiden ja stressitekijöiden tunnistamisen, minäkuvan tutkimisen, omien kykyjen ja pystyvyyden arvioimisen, rooli-identiteetin, vastuullisuuden ja arvojen

mukaan toimimisen. (Savolainen & Aralinnä 2017: 18–19.) Verrattuna muihin psyykkisten taitojen määritelmiin nämä määritelmät keskittyvät enemmän tunnetaitoihin ja luettelevat vain osan osatekijöistä.

AOTA (American Occupational Therapy Association) jakaa taidot motorisiin, prosessuaalisiin ja sosiaalisen vuorovaikutuksen taitoihin. Psyykkisiä taitoja ei siis mainita omana käsitteenään, mutta sen osa-alueita on ikään kuin sisällytetty muihin käsitteisiin. Esimerkiksi toimintamallien (*performance patterns*) kohdalla mainitaan roolit ja yksilöllisten tekijöiden (*client factors*) kohdalla arvot ja uskomukset. (American Occupational Therapy Association 2020: 7–13.) Tiedonhaun tuloksien pohjalta voi päätellä, että yhtä samanlaista universaalia määritelmää psyykkisille taidoille toimintaterapiassa ei löydy. Eräessä juuri tätä määrittelyn haastetta käsittelevässä artikkelissa todetaan kaikkia psyykkisiä muuttujia yhdistävän, että ne ovat toiminnasta tai itsearviointista havaittuja asiakkaan sisäisiä prosesseja (Bonder 1993: 212). Myös tämä kriteeri jättää paljon tilaa erilaisille tulkinnoille.

Psyykkisiin taitoihin viittaavia tai niihin läheisesti liittyviä käsitteitä on myös erilaisia. Taustatietoa etsiessä useissa eri julkaisuissa tuli esille muun muassa käsitteet psyykkiset muuttujat (*psychological variables*), psyykinen toimintakyky (*psychological performance*), psyykkiset kyvyt (*psychological abilities*), psyykkiset osatekijät (*psychological components*), psyykkiset näkökulmat (*psychological aspects*), psykososiaaliset tekijät (*psychosocial factors*) ja psyykinen toiminta (*psychological function*). Kenties psyykkisten taitojen määrittelyn haaste on yksi syy sille, miksi psyykkisiä taitoja ei erikseen mainita monissakaan toimintaterapian teorioissa. Osassa psykososiaalisen viitekehyksen kirjallisuutta kuitenkin käsitellään psyykkisiä taitoja tosin hieman eri nimityksillä.

Mosey (1986) jakaa psyykkisen toiminnan (*psychological function*) useaan eri osa-alueeseen, jotka on esitelty tarkemmin taulukossa 1. Psyykinen toiminta on Moseyn mukaan kykyä prosessoida mennyttä ja nykyhetken tietoa ympäristöstä niin, että voi tarkastella itseä, muita ja omaa elämäntilannetta realistisesti (Mosey 1986: 49-61.) Bruce ja Borg (2002) puolestaan määrittelevät yhdeksi taitojen osa-alueeksi psykososiaaliset taidot ja psyykkiset osatekijät, jotka tarkoittavat kykyä olla vuorovaikutuksessa yhteiskunnassa ja prosessoida tunteita. Osa-alueen alakäsitteitä ovat psyykkiset osatekijät, sosiaaliset osatekijät ja itsensä johtaminen (*self-management*). Psyykkisiin osatekijöihin kuuluvat arvot, mielenkiinnon kohteet ja minäkuva. Itsensä johtamiseen kuuluvat selviytymiskeinot (*coping skills*), ajanhallinta ja itsekontrolli. (Bruce & Borg 2002: 354–355.)

Taulukko 1. Psykkisen toiminnan osa-alueet (Mosey 1986: 49–61).

Osa-alue	Osa-alueen alakäsitteet
Dynaamiset tilat (<i>dynamic states</i>)	Tarpeet, tunteet, mielenkiinnon kohteet, motivaatio ja arvot
Intrapsyykkiset voimat (<i>intrapsychic dynamics</i>)	Tietoinen ja tiedostamaton mieli, psykodynaamikka (<i>psychodynamics</i>) ja puolustusmekanismit
Realiteettitestausta (<i>reality testing</i>)	-
Käsitys omasta psyykkisestä toiminnasta (<i>insight</i>)	-
Objektisuhteet (<i>object relations</i>)	-
Minäkuva (<i>self-concept</i>)	Identiteetti, seksuaalinen identiteetti, kehonkuva, omien vahvuuksien ja rajoitteiden tuntemus ja itsetunto
Itsehillintä (<i>self-discipline</i>)	Tahto, itsekontrollointi, vastuullisuus ja oman suunnan valitseminen (<i>self-responsibility and direction</i>) ja vastoinkäymisten kohtaaminen
Käsitys toisista (<i>concept of others</i>)	-

Taulukon käsitteet on pyritty suomentamaan käyttäen apuna Helsingin yliopiston avoimen yliopiston psykologian englanti-suomi-sanastoa (Helsingin yliopiston avoin yliopisto / Juhani Ihanus 2010). Kaikille englanninkielisille termeille ei löytynyt suoraa käännöstä kyseisestä sanastosta tai muista käyttämistämme käännösohjelmista, minkä vuoksi useassa käsitteessä on suluisia Moseyn käyttämä käsite englannin kielellä.

3.2 Psyykkisten taitojen arviointi

Toimintakyvyn arvioinneissa psykiatrisessa toimintaterapiassa yhtenä keskeisenä arviointikohteena on psyykkisten toimintakyvyn rajoitteiden vaikutus toimintaan ja osallisuuteen (Bejerholm 2010: 152–153). Koska kyvyt tai taidot liittyvät toimintakykyyn, psyykkisen toimintakyvyn voi ajatella pitävän sisällään psyykkiset taidot. Psyykkisten taitojen arviointia voi tällöin tarkastella myös yleisesti psykiatrisen toimintaterapian arviointien kautta. Erilaiset arviointitavat voidaan tiivistää viiteen kategoriaan, joita ovat haastattelu, arviointimenetelmät tai kyselyt, havainnointi, kotikäynti tai käynti jossakin muussa asiakkaan toimintaympäristössä sekä luovat aktiviteetit. (Bejerholm 2010: 154). Tässä opinnäytetyössä aihetta ei olla rajattu koskemaan tiettyjen arviointitapojen tarkastelua, sillä psyykkisten taitojen arviointi voi olla esimerkiksi havainnointia tai luovia aktiviteetteja.

Arviointitapojen lisäksi tulee huomioida terapisuhteen luomisen ja asiakaslähtöisyyden tärkeys arviointiprosessissa. Arviointiprosessin alusta lähtien toimintaterapeutin olisi oleellista antaa tilaa keskustelulle esimerkiksi toimintaterapia-arvion tarkoituksesta. Keskustelu luo pohjaa asiakaslähtöisyydelle ja osallistaa asiakasta mukaan prosessiin. Asiakkaan ja toimintaterapeutin välinen keskustelu voi liittyä myös muun muassa asiakkaan tunteisiin ja odotuksiin koskien toimintaterapiaa. Asiakkaan kertoman aktiivinen kuuntelu ja kunnioittaminen ilman välitöntä ratkaisujen ja neuvojen antamista edesauttaa asiakkaan itsensä hyväksymistä ja aktiivista osallistumista. (Bejerholm 2010: 153–154.) Psyykkisten, kuten muidenkin, taitojen arviointiin liittyy siis käsitteiden lisäksi vahvasti toimintaterapian perusoletukset eli paradigmat ja terapisuhteeseen liittyvät elementit.

4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys

Tarkoituksena tässä opinnäytetyössä on kartoittaa, millä tavoin psyykkisiä taitoja arvioidaan toimintaterapiassa kansainvälisesti. Tavoitteena on koota tietoa tavoista arvioida psyykkisiä taitoja, joita voidaan hyödyntää toimintaterapia-arvioinneissa. Tutkimuskysymyksen määrittelyyn käytettiin PCC-menetelmää, minkä lyhenne tulee sanoista potilasryhmä, käsite ja konteksti. PCC-menetelmä sopii hyvin tutkimuskysymyksen määrittelyyn tässä kirjallisuuskatsauksessa, sillä ei ole tarvetta rajata kysymystä koskemaan tiettyä lopputulosta, interventiota tai ilmiötä (Peters ym. 2020). Tämän opinnäytetyön potilasryhmänä on toimintaterapian asiakkaat, käsitteenä

psykkiset taidot ja kontekstina toimintaterapia-arvioinnit. Tutkimuskysymykseksi muodostui, millä tavoin asiakkaiden psyykkisiä taitoja arvioidaan toimintaterapiassa.

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Kirjallisuuskatsaus systemaattisella tiedonhaulla

Tämän opinnäytetyön menetelmänä käytetään kirjallisuuskatsausta systemaattisella tiedonhaulla. Kirjallisuuskatsauksen käyttäminen edellyttää jo olemassa olevaa tutkimustietoa ja kirjallisuutta. Kirjallisuuskatsaus on hyödyllinen menetelmä, kun halutaan kriittisesti tarkastella eri tutkimuksia, taustateorioita ja luoda laaja kuva jo olemassa olevasta tiedosta. (Vilkkä 2023: 18–19.) Monipuoliset hakusanat, hakutavat ja tietokantavalikoima tekevät systemaattisesta tiedonhausta kattavan.

Systemaattisessa tiedonhaussa tulee myös tarkasti dokumentoida eri vaiheet, jotta haku on tarvittaessa toistettavissa. Tavoitteena on löytää kaikki oleelliset aiheeseen liittyvät julkaisut niin, että hakutulosten määrä on vielä mahdollista käydä huolellisesti läpi. (Tampereen yliopiston kirjasto. Systemaattinen tiedonhaku: Aloita tästä 2023.)

Kuten menetelmällisesti monipuolisessa integratiivisessa kirjallisuuskatsauksessa, myös tässä opinnäytetyössä tavoitellaan yhteensovittua ja kriittistä tietoa ennalta valittujen aineistojen avulla. Useiden eri lähteiden pohjalta on mahdollista luoda uusia näkökulmia ja käytäntöjä, yhdistellä eri tutkimustietoja keskenään ja sitä kautta laajentaa aiheen kokonaiskuva. Menetelmällisesti haastavan tekee kirjallisuuskatsauksesta se, miten uusia näkökulmia ja teorioita saadaan muodostettua yhdenmukaisen protokollan mukaisesti koko kirjallisuuskatsauksen prosessin ajan (Vilkkä 2023: 18–27).

Metropolian ohjeistuksen (2022) mukaisesti kirjallisuuskatsauksessa systemaattisella tiedonhaulla tulee käyttää PCC-menetelmää tutkimuskysymyksen määrittelyssä, hakusanoja ja -lausekkeita, sisäänotto- ja poissulkukriteerejä, tarkoituksenmukaisten tietokantojen valintaa sekä informaation apua. Systemaattisen katsauksen vaiheet etenevät katsauksen tavoitteen, tarkoituksen ja tutkimuskysymyksen asettamisesta kirjallisuushakuun, aineiston valintaan, aineiston analyysiin ja tulosten raportointiin (Tampereen yliopiston kirjasto. Systemaattinen tiedonhaku: Aloita tästä 2023). Tässä opinnäytetyössä etsitään siis kirjallisuuskatsauksen keinoin systemaattisella tiedonhaulla sekä MOHOn, toimintaterapianimikkeistön ja psykososiaalisen

viitekehityksen kautta tarkastellen tietoa psyykkisten taitojen arvioinnista toimintaterapiassa.

5.2 Aineiston haku ja valinta

Tutkimusten suosiollista valintaa vältetään sisäänotto- ja poissulkukriteerien valinnalla (Valkeapää 2016). Tässä kirjallisuuskatsauksessa sisäänottokriteereinä ovat, että julkaisu on englanninkielinen, korkeintaan kymmenen vuotta vanha ja sen koko teksti on saatavilla käytettävissä olevista tietokannoista. Lisäksi julkaisun tulee liittyä tutkimuskysymykseen, ja hakutuloksissa on otettu huomioon tutkimusartikkelit, kirjat, kokoelmateokset ja väitöskirjat. Poissulkukriteereinä ovat muut kuin englanninkieliset, yli kymmenen vuotta vanhat sekä ei kokonaan saatavilla olevat julkaisut.

Poissulkukriteerinä oli myös se, ettei julkaisu liity tutkimuskysymykseen tai kyseessä on ammattikorkeakoulun opinnäytetyö tai pro gradu -tutkielma. Tarkemmin sisäänotto- ja poissulkukriteerit on esitelty taulukossa 2. Systemaattisen tiedonhaun ulkopuolelle jääneet julkaisut valittiin manuaalisesti systemaattisen tiedonhaun jälkeen (Tampereen yliopiston kirjasto 2023. Systemaattinen tiedonhaku. Käsinhaku). Manuaalisesti valittu kirja löytyi systemaattisella haulla löydetyn julkaisun lähdeviitteistä.

Taulukko 2. Sisäänotto- ja poissulkukriteerit

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Julkaisu julkaistu englannin kielellä	Julkaisu muulla kuin englannin kielellä
Julkaisu julkaistu viimeisen kymmenen vuoden aikana	Julkaisu julkaistu yli kymmenen vuotta sitten
Koko teksti saatavilla	Koko tekstiä ei saatavilla
Julkaisu liittyy tutkimuskysymykseen eli toimintaterapiaan, toimintaterapia-arviointiin sekä psyykkisiin taitoihin	Julkaisu ei liity tutkimuskysymykseen
Tutkimusartikkelit, kirjat, kokoelmateokset, väitöskirjat	Ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt, pro gradu tutkielmat

Testihakujen pohjalta muotoutuivat lopulliset hakusanat ja hakulausekkeet, joilla kartoitettiin opinnäytetyön tutkimuskysymykseen sopivaa aineistoa. Lopullinen tiedonhaku suoritettiin seuraavista tietokannoista: Cinahl Complete, PubMed, ProQuest Central sekä Taylor & Francis. Kyseiset tietokannat valittiin, koska ne sisältävät kansainvälisiä hoito-, lääke- ja terveystieteen artikkeleita ja tutkimuksia, ja ne ovat saatavilla ilmaiseksi Metropolian lisenssillä. (Metropolian kirjasto- ja tietopalvelut 2023.)

Kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta lisää se, että hakusanoja ja -lauseketta sekä hakustrategiaa hiottiin ja muotoiltiin yhdessä Metropolian ammattikorkeakoulun kirjaston informaatikon kanssa. Myös sopivien tietokantojen valinnassa hyödynnettiin informaatikon apua. Informaatikon hyödyntäminen edistää opinnäytetyön luotettavuutta sekä parantaa työn laatua (Siltanen & Hamari & Heikkilä & Parisod & Holopainen 2021: 13).

Ennen varsinaista hakua suoritettiin useampi testihaku, sillä sopivia julkaisuja ei vaikuttanut löytyvän. Hakulauseketta jouduttiin muokkaamaan ja tämän jälkeen toistamaan tiedonhaku uudelleen. Varsinaiset haut suoritettiin marraskuun 2023 loppupuolella kahtena päivänä. Hakulauseke tehtiin englanniksi. Hakulausekkeen muotoilussa on käytetty Boolean-logiikkaa, jonka avulla voidaan yhdistää eri hakusanoja tietokantoja käytettäessä. Tällöin hausta tulee systemaattinen, harkittu ja se vastaa valittuja hakusanoja. (Vilkkä 2023.)

Hakulauseke perustuu tutkimuskysymykseen eli siihen sisältyy toimintaterapia, toimintaterapia-arviointi ja psyykkisten taitojen osa-alueet. Testihakuja suoritettiin aluksi käyttämällä hakulausekkeessa erilaisia psyykkisiin taitoihin viittaavia käsitteitä, kuten psyykkiset muuttujat (*psychological variables*), psyykinen toimintakyky (*psychological performance*) ja psyykkiset kyvyt (*psychological abilities*). Kyseisellä haulla ei kuitenkaan löytynyt sopivia tuloksia, joten hakulausekkeessa päädyttiin käyttämään harkitusti taustateorioissa esiteltyjä yksittäisiä psyykkisten taitojen osa-alueita.

Hakulausekkeessa on käsitteinä myös mielenterveys ja mielenterveyden häiriö, jotta hakutulosten määrä rajautuisi sopivammaksi ja saataisiin laajemmin esille psykiatrisessa toimintaterapiassa käytettyjä arviointimenetelmiä. Taustateoriaan perehdyttäessä ja testihakuja tehdessä toimintaterapia-arvioiden havaittiin liittyvän psykiatrisessa toimintaterapiassa usein psyykkisiin taitoihin, vaikka arviointimenetelmää ei olisi varsinaisesti kohdistettu juuri psyykkisten taitojen arviointiin. Työelämäkumppanin sijoittuminen psykiatrian kontekstiin myös osaltaan puoltaa mielenterveyteen liittyvien käsitteiden ottamista osaksi hakulauseketta. Taylor & Francis-tietokannassa hakulausekkeesta poistettiin psyykkisten taitojen osa-alueet ja Pubmed-tietokannassa hakutulokset rajattiin viiden vuoden sisälle hakutulosten määrän kohtuullistamiseksi. Tietokantojen hakulausekkeet on esitelty tarkemmin taulukossa 3.

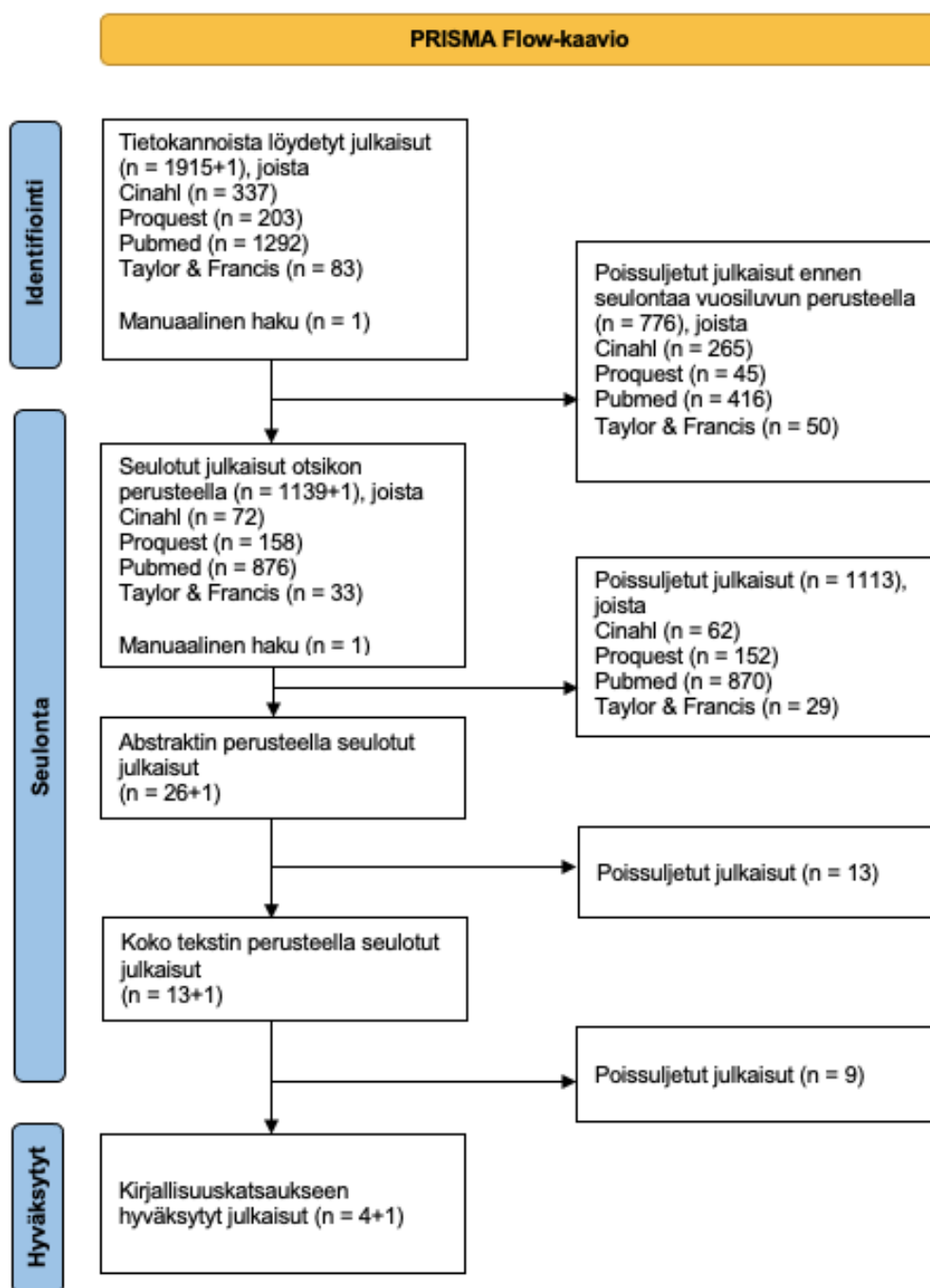
Taulukko 3. Valitut tietokannat ja niiden hakulausekkeet

Tietokanta	Hakulauseke
Cinahl	(assessment OR evaluation OR screening OR test) AND ("mental health" or "mental illness" or "mental disorder" or "psychiatric illness") AND ("occupational therapy" OR "occupational therapist" OR ot) AND (emotion OR "stress management" OR "coping skill" OR self-management OR self-control OR self-image OR self-knowledge OR value OR interest OR "time management" OR self-concept OR self-discipline OR motivation)
Pubmed (hakutulokset rajattu viiden vuoden sisälle runsaslukuisen hakutuloksen vuoksi)	(assessment OR evaluation OR screening OR test) AND ("mental health" or "mental illness" or "mental disorder" or "psychiatric illness") AND ("occupational therapy" OR "occupational therapist" OR "occupational therapists" OR ot) AND (emotion OR "stress management" OR "coping skill" OR self-management OR self-control OR self-image OR self-knowledge OR value OR interest OR "time management" OR self-concept OR self-discipline OR motivation)
Proquest	noft(assessment OR evaluation OR screening OR test) AND noft("mental health" or "mental illness" or "mental disorder" or "psychiatric illness") AND noft("occupational therapy" OR "occupational therapist" OR "occupational therapists" OR ot) AND noft(emotion OR "stress management" OR "coping skill" OR self-management OR self-control OR self-image OR self-knowledge OR value OR interest OR "time management" OR self-concept OR self-discipline OR motivation)
Taylor & Francis	(assessment OR evaluation OR screening OR test) AND ("mental health" OR "mental illness" OR "mental disorder" OR "psychiatric illness") AND ("occupational therapy" OR "occupational therapist" OR ot)

Tietokantahakujen tuloksena tutkimuksia löytyi yhteensä 1915. Tutkimukset ja kirjallisuus valikoitiin katsaukseen käyttäen apuna Flow-kaaviota. Otsikoita, tiivistelmiä ja lopulta artikkeleita kokonaisuudessaan tarkasteltiin vaiheittain sisäänotto- ja poissulkukriteerien kautta. Tämän jälkeen tarkasteltiin kriittisesti jäljelle jäänyttä kirjallisuutta. (Valkeapää 2016.) Vuosiluvun perusteella tarkasteltavia artikkeleita jäi 1139. Otsikon perusteella tutkimuksista jäi jäljelle 26. Abstraktin perusteella jäljelle jäi

13 tutkimusta, jotka kaikki luettiin kokonaisuudessaan läpi. Lopulliseen tarkasteluun hyväksyttiin neljä artikkelia. Lisäksi manuaalisella haulla tarkasteluun valikoitui yksi kirja. Aineiston haku eri tietokannoissa on esitelty Flow-kaavion mukaisesti taulukossa 4.

Taulukko 4. Aineiston haun eteneminen PRISMA Flow-kaaviossa (mukaillen Page ym. 2021).

5.3 Aineiston analyysi

Valitut julkaisut esitetään taulukossa 5, jossa Metropolian ohjeiden (2022) mukaisesti esitellään tutkimuksen tekijät, otsikko, tutkimuksen tavoite ja tarkoitus sekä keskeiset tulokset. Kirjallisuuskatsaukseen valikoitunutta aineistoa käsitellään aineiston yhdistelyn kautta, joka on yksi laadullisista aineistonkäsittelymenetelmistä. Laadulliset aineistonkäsittelymenetelmät sopivat kirjallisuuskatsaukseen, kun halutaan luoda kokonaisuus sisällöstä. Aineiston yhdistely sopii erityisesti heterogeenisiin aineistoihin, jotka voivat olla laadullisesti eritasoisia, määrältään vähäisiä tai käsitteellisesti hajanaisia. Aineiston yhdistelyssä edetään aineistoon perehtymisestä sisällön esittelyyn ja nimeämiseen, mutta tulosten välisiä yhteyksiä ei tarkastella. (Kangasniemi & Pölkki 2016: 84–86.)

Taulukko 5. Valitut julkaisut

Tekijät, vuosi ja julkaisupaikka	Otsikko	Tutkimuksen tavoite ja tarkoitus	Keskeiset tulokset
Raphael-Greenfield, Emily & Baltich, Kimberlee & Wilson, Tess & Lowinger, Rebecca. 2023. The Open Journal of Occupational Therapy.	Use of a Performance-Based Occupational Therapy Assessment of Executive Function with the Homeless Population: A Case Report.	Tavoitteena on osoittaa toimintaan perustuvan standardoidun arviointimenetelmän merkitys mielenterveyspalveluita saavien kodittomien henkilöiden keskuudessa. Tarkoituksena on ohjata toimintaterapeutteja ymmärtämään paremmin arviointiprosesseja, jotka tapahtuvat yhteisöille suunnatuissa psykososiaalisissa palveluissa kodittomille henkilöille.	Ryhmäkontekstissa toteutettu standardoitu toimintaan perustuva toimintaterapian toiminnanohjauksen arviointi osoittautui hyödylliseksi omaan asuntoon siirtymiseen tähtäävässä psykososiaalisessa kuntoutuksessa. Arvioinnin avulla saatiin selville, että tapausesimerkin asiakkaalla ei ollut toiminnanohjauksen haasteita, vaan suoriutumiseen vaikutti sosiaalisten tilanteiden pelko ja agorafobia. Arviointi toi esille myös hänen toiminnallisia vahvuuksiaan.
Janeslätt, Gunnel Kristina & Lidström Holmqvist, Kajsa & White, Suzanne & Holmfur, Marie 2018.	Assessment of time management skills: psychometric properties of the Swedish version.	Tarkoituksena on arvioida Assessment of Time Management Skills (ATMS-S)-menetelmän ruotsalaisen version psykometrisiä ominaisuuksia henkilöillä, joilla on tai ei ole haasteita ajanhallinnan taidoissa.	ATMS on erinomainen psykometrisiltä ominaisuuksiltaan. Lisäksi se on validi väline ajanhallinnan, organisoinnin ja suunnittelun itsearviointiin sekä tunteiden säätelyyn. Siitä voi olla hyötyä

Scandinavian Journal of Occupational Therapy.			ihmisille, joilla on mielenterveyshäiriöitä.
Zafran, Hiba & Tallant, Beverlea. 2015. Occupational Therapy in Mental Health.	"It Would Be a Shame to Lose Them": A Critical Historical, Scoping, and Expert Review on the Use of Projective Assessments in Occupational Therapy, Part I.	Tavoitteena on tarkastella kriittisesti projektiivisen arvioinnin historiallista, kliinistä ja tieteellistä perustaa sekä kartoittavan kirjallisuuskatsauksen keinoin selvittää tämänhetkistä projektiivisten arviointimenetelmien tieteellistä näyttöä. Kaksiosaisen artikkelin tarkoituksena on tuoda esille kliiniset ja teoreettiset lähtökohdat sekä tutkimuskysymykset, jotta voidaan paremmin tukea projektiivisten arviointien kliinistä käyttöä.	Historian kriittisen tarkastelun ja kirjallisuuskatsauksen avulla on korostettu projektiivisten arviointien tutkimuksen epistemologisia ja metodologisia haasteita psykiatrian muuttuvalla kentällä. Kirjallisuus paljastaa, että projektiiviset arvioinnit ovat kehittyneet menetelmänä objektiivisistä teorioista ja top-down näkökulmasta enemmän asiakaslähtöiseen, humanistiseen ja relationaaliseen (<i>relational</i>) lähestymistapaan.
Zafran, Hiba & Tallant, Beverlea. 2015. Occupational Therapy in Mental Health.	"It Would Be a Shame to Lose Them": A Critical Historical, Scoping, and Expert Review on the Use of Projective Assessments in Occupational Therapy, Part II.	Tavoitteena oli luoda käsitys ja ymmärtää toimintaterapeuttien mielipiteitä projektiivisten arviointien kehityksestä ja käytöstä toimintaterapiassa. Eryteisesti tarkastelussa olivat projektiiviset arviointimenetelmät sekä niiden käyttö ja muutos toimintaterapian historiassa. Kaksiosaisen artikkelin tarkoituksena on tuoda esille kliiniset sekä teoreettiset lähtökohdat ja tutkimuskysymykset, jotta voidaan paremmin tukea projektiivisten arviointien kliinistä käyttöä.	Projektiiviset arviointimenetelmät mahdollistavat terapeuttisen lähestymistavan sekä tuovat esiin yksilön omat tavoitteet ja taidot. Projektiiviset arvioinnit ovat osa kliinistä historiaa psykososiaalisessa toimintaterapiassa. Näitä ei ole viime vuosien aikana tutkittu tai jatkojalostettu. Nyt olisi hyvä hetki lisätä tutkimuksia, sillä mielenterveysongelmien hoito on suuntaamassa biologisen näkemyksen lisäksi sosiaaliseen osallisuuteen, toipumiseen sekä yksilön omaan arkeen.
Hemphill, Barbara J. 2020. Slack Incorporated.	Assessments in Occupational Therapy Mental Health: An Integrative Approach. Fourth Edition.	Tarkoituksena on tarjota toimintaterapeuttipiskelijoille tietoa arviointiprosessista, terapeuteille tietoa arviointityökaluista sekä saada aikaan tutkimusta arviointityökalujen kehittämiseen.	-

Tämän kirjallisuuskatsauksen tulokset osoittautuivat heterogeenisiksi, mikä puoltaa aineiston yhdistelyn käyttöä aineiston käsittelymenetelmänä. Tutkimuskysymyksen kannalta ei myöskään ole oleellista pyrkiä etsimään eroavaisuuksia eri tulosten välillä, vaan koota yhteen tietoa tavoista arvioida psyykkisiä taitoja. Manuaalisella haulla valittua kirjaa tarkasteltiin systemaattisesti ensin sisällysluettelon osalta, jonka perusteella valittiin tarkempaan käsittelyyn aiheeseen sopivat luvut. Lopulta lukuja ja yksittäisiä kappaleita käsiteltiin tarkasti valiten psyykkisiin taitoihin liittyviä teemoja.

Aineiston analyysissa lähdettiin liikkeelle sillä, että aineistot luettiin huolellisesti läpi sekä oleelliset tiedot kirjattiin taulukkoon 5. Tämän jälkeen aineistot luettiin uudelleen, jonka yhteydessä tehtiin yliviivauksia ja kirjallisia muistiinpanoja. Aineistoista tunnistettiin niissä esiintyviä yhteneviä teemoja, joiden pohjalta muodostettiin tavoitteeseen, tarkoitukseen ja tutkimuskysymykseen vastaavia kokonaisuuksia. Kokonaisuuksiksi muodostuivat projektiivinen arviointi, yksittäiset arviointimenetelmät, holistisuus ja terapiasuhteen merkitys. Yksittäisten arviointimenetelmien kokonaisuus jaettiin vielä kahteen alaosiioon, joita ovat arviointimenetelmät mielenterveyskontekstissa sekä The Dream Home Assessment (DHA).

6 Tulokset

Seuraavissa alaluvuissa tarkastellaan kirjallisuuskatsauksen tuloksia. Ensimmäisessä alaluvussa tarkastellaan projektiivista arviointia psyykkisten taitojen arvioinnin näkökulmasta, jota käsitellään Zafrantin ja Tallantin (2015) artikkeleissa. Lisäksi esitellään yksittäisiä arviointimenetelmiä, jotka on koottu sekä Hemphillin (2020) kirjasta että Raphael-Greenfieldin ym. (2023) The Dream Home Assessment-arviointimenetelmää käsittelevästä artikkelista. Näiden lisäksi käsitellään holistisuutta ja terapiasuhteen merkitystä psyykkisten taitojen arvioinnissa, jotka ovat teemoina esillä valituissa artikkeleissa. Holistisuutta käsittelevässä alaluvussa kerrotaan myös ATMS-arviointimenetelmästä, jota käsitellään Janeslätt ym. (2018) artikkelissa. Kyseisessä menetelmässä huomioidaan holistisesti osana ajanhallintataitoja psyykkisiin taitoihin liittyvää tunteiden käsittelyä.

6.1 Projektiivinen arviointi

Projektiiviset arvioinnit ovat varhaisimpia teoriaan pohjautuvia ja vahvistettuja terapeutisia arviointimenetelmiä toimintaterapiassa mielenterveyskontekstissa. Toimintaterapiassa projektiivisiksi arvioinneiksi kutsutaan luovia toimintoja hyödyntäviä arviointimenetelmiä. Projektiivisuus viittaa ajatukseen siitä, että luovissa toiminnoissa henkilö projisoi persoonallisuuttaan suorittaessaan tehtävää. Projektiiviset arvioinnit voidaan jakaa viiteen eri kategoriaan, joista erityisesti ekspressiiviset tekniikat (*expressive techniques*) ovat hyödyllisiä toimintaterapian näkökulmasta. Ekspressiivisissä tekniikoissa asiakas osallistuu aktiviteettiin ja terapeutti voi havainnoida asiakkaan suoritusta. Aktiviteetteina voi olla muun muassa maalaaminen tai draama, jolloin henkilö voi ilmaista erilaisia tunteita ja itseään luovasti. (Zafran & Tallant 2015 Osa I: 188, 191.)

Alun perin projektiiviset tekniikat perustuivat havaintoteorioihin kognitiosta, mutta sittemmin psykodynaamisiin teorioihin persoonallisuuden kehityksestä. Ekspressiivisten tekniikoiden on havaittu olevan kliinisesti hyödyllisiä mielenterveyskontekstissa sekä laajemmin toiminnallisten haasteiden psykodynaamisten osa-alueiden käsittelyssä. Ekspressiivisten tekniikoiden psykodynaamisen taustan perusteella diagnoosin lisäksi tulisi ymmärtää asiakkaan kiintymyssuhdetyyli, emotionaalinen toiminta, käsitys itsestä, motivaatio ja egon toiminta, mitkä kaikki mahdollistavat ja vaikuttavat toiminnalliseen suoriutumiseen. (Zafran & Tallant 2015 Osa I: 189, 192, Osa II 329.)

Haastattelussa toimintaterapeutit kertovat käyttävänsä ekspressiivisiä arviointeja ymmärtääkseen, miten ja miksi asiakas ilmaisee itseään tietyllä tavalla sekä tarkastellakseen motivaatiota, arvoja, mielenkiinnonkohteita, ja kuinka näillä on vaikutus hänen toiminnalliseen prosessiinsa. Projektiivisten arviointien kuvailtiin olevan avainasemassa erityisesti, jos asiakas ei kykene ilmaisemaan itseään sanallisesti tai ole tietoinen hänelle tärkeistä asioista. Arvioinnista saadut vihjeet asiakkaan mielensisäisestä maailmasta auttavat terapeuttia muodostamaan käsityksen siitä, millä tavoin asiakkaan psykososiaalisella historialla on vaikutus hänen päivittäiseen sopeutumiseensa (*daily adaptation*). Haastatellut toimintaterapeutit ovat yksimielisiä projektiivisten arviointien tärkeydestä toimintakyvyn emotionaalisiselationaalisten (*emotional-relational*) näkökulmien tarkastelussa. (Zafran & Tallant 2015 Osa II: 335, 343, 344.)

Projektiivisia toimintaterapia-arviointeja on toteutettu lasten, nuorten, aikuisten ja ikääntyneiden kanssa sekä yksilö- että ryhmämuotoisena. Valitessa projektiivista arviointimenetelmää tulisi ottaa huomioon sen historiallinen käyttötarkoitus, asiakasryhmä ja olemassa oleva tutkimusnäyttö. Ekspressiiviset arvioinnit toimintaterapiassa ovat subjektiivisia arviointeja, kuten puolistrukturoidut haastattelut. Arvioinneissa voi käyttää laajalti erilaisia luovia tapoja, kuten kuvakollaasien tekemistä, piirtämistä, sormimaalausta tai savesta muotoilua. Asiakkaan suoriutumisen havainnointiin on kehitetty muistilistoja, jotka auttavat terapeuttia tekemään tulkintoja ja tuomaan ilmi osatekijöitä asiakkaan psyykkisestä toiminnasta. Yksittäisiä kehiteltyjä projektiivisia menetelmiä ovat esimerkiksi Azima Battery, the BH Battery, Goodenough-Harris Drawing Test ja House-Tree-Person Technique. Toimintaterapian lisäksi projektiivisia arviointimenetelmiä käytetään myös psykologiassa ja taideterapiassa. (Zafran & Tallant 2015 Osa I: 189, 195, 199, Osa II 337, 345, 347, 354.)

6.2 Yksittäisiä arviointimenetelmiä

6.2.1 Arviointimenetelmiä mielenterveyskontekstissa

Ilmaiseva kirjoittaminen (*expressive writing*) on tapa kirjata ylös omia ajatuksia, ja sillä on todettu olevan useita positiivisia vaikutuksia. Kirjoittamisprosessi vaatii pysähtymistä omien tunteiden ja ajatusten äärelle sekä kykyä reflektoida omia tunteita ja toimintaa. Se mahdollistaa myös tunteiden sanoittamisen ja ilmaisemisen. Tuotoksesta voi tulla ilmi yksilölle merkityksellisiä asioita, toimintaa estäviä tekijöitä tai omia tavoitteita, joihin terapeutti voi työskentelyssään tarttua. Toimintaterapia-arvioinnissa kirjoittaminen välineenä on dynaaminen prosessi, ja sen tulisi arvioinnin seurauksena muuttua pysyväksi interventioksi yksilön arkeen. (Hemphill 2020: 100–101, 107.)

Terapeutin tulee harkita, sopiiko kirjoittaminen osaksi arviointiprosessia, ja onko sen muuttaminen interventioksi myöhemmässä vaiheessa mahdollista. Ilmaisevan kirjoittamisen tuotos perustuu asiakkaan ja terapeutin väliseen yhteistyöhön. Sitä tarkastellaan yhdessä terapeutin kanssa, jolloin voidaan tunnistaa erilaisia teemoja, jotka puolestaan antavat tietoa yksilön toiminnasta ja mahdollisesti toiminnallisista haasteista. On tärkeää asettaa tavoitteet sekä kyetä perustelemaan kirjoittamisen merkitys arviointiprosessin kannalta. Ilmaisevan kirjoittamisen prosessi rohkaisee asiakasta psyykkiseen itsesäätelyyn ja positiivisten hallintakeinojen opettelemiseen sekä ylläpitämiseen. (Hemphill 2020: 107.)

Creative Participation Assessment (CPA) on alun perin Afrikasta alkunsa saanut arviointimenetelmä, joka kehitettiin havainnoimaan yksilön käytöstä luovaa ajattelua vaativissa tilanteissa. Menetelmä perustuu Vona du Toit Model of Creative Ability (VdT MoCA) -malliin, joka keskittyy kuntoutumiseen ja yksilön vahvuuksiin luovia menetelmiä hyödyntäen. Pohjatietoihin perustuen asiakkaan tilannetta arvioidaan arviointiasteikolla yhdestä yhdeksään, joista ykkönen kuvastaa heikointa luovaa osallisuutta ja yhdeksän vahvinta. Asiakas osallistuu erilaisiin toiminnallista suoriutumista arvioiviin tehtäviin, jonka jälkeen toimintaterapeutti arvioi suoriutumista määrittääkseen luovan osallistumisen tason. Arviointilomakkeessa tarkastellaan muun muassa yksilön ahdistuneisuutta ja tunnereaktioita tehtävien aikana sekä tahtoa (*volition*) ja sitä, miten tahto ilmenee eri tehtävissä. (Hemphill 2020: 118, 122, 126–128.)

Stress Management Questionnaire (SMQ) on kysely, joka perustuu oletukselle siitä, että stressi aiheutuu jokapäiväisistä kokemuksista. Sitä käytetään arvioinneissa sekä stressihäiriön hoidossa. Kyselyn ensimmäinen osa keskittyy oireisiin, joita ihmisillä ilmenee stressin aikana. Oireet jaetaan neljään kategoriaan, joita ovat fysiologinen, kognitiivinen, behavioraalinen ja emotionaalinen. Näistä kahdeksantoista väittämää keskittyvät emotionaalisiin oireisiin, kuten vihaan tai suruun. Kyselyn toisessa osassa kartoitetaan, millaiset tilanteet, kuten riitely tai kritiikin vastaanottaminen, aiheuttavat stressireaktion. Tulosten pohjalta on mahdollista tunnistaa stressin aiheuttamat oireet ja stressitekijät yhdessä toimintaterapeutin kanssa sekä oppia hyödyntämään itsesäätelyn keinoja niillä elämän osa-alueilla, joilla stressiä esiintyy haittaavissa määrin. (Hemphill 2020: 538, 541, 544.)

6.2.2 The Dream Home Assessment (DHA)

The Dream Home Assessment (DHA) on toiminnallinen, suoriutumiseen pohjautuva menetelmä, joka arvioi toiminnanohjauksen taitoja. Se on alun perin kehitetty asiakasryhmille, jotka muuten suhtautuvat varauksella yleisesti käytettyihin arviointimenetelmiin. DHA ei vaadi lukutaitoa, jonka vuoksi se poikkeaa muista käytettävistä arviointimenetelmistä. DHA:ssa havainnoidaan toiminnan aloittamista ja lopettamista, tapaa jäsentää ja arvioida yksilön suorittamia toimintoja ja tehtäviä tapaamisten aikana sekä ongelmanratkaisukykyä ja virheiden havaitsemista. Lisäksi se arvioi organisointitaitoja, ohjeiden seuraamista, loogista ajattelua, turvallisuutta sekä harkintakykyä, työmuistia sekä kykyä valvoa omaa toimintaa. Toisin kuin muut yleisesti käytetyt arviointimenetelmät, DHA pitää sisällään lisäksi ideoinnin, abstraktin ajattelun, kyvyn keskittyä pitkäjänteisesti suoritettavaan toimintaan, esineiden oikeaoppisen

hyödyntämisen, joustavuuden, tunnesäätelyn, sinnikkyuden sekä kestävyuden. (Raphael-Greenfield & Baltich & Wilson & Lowinger 2023: 3, 8.)

DHA on alun perin suunniteltu yksilöterapiaan, mutta monet asiakkaat ovat kokeneet arviointiprosessin epämukavaksi. Tästä syystä arviointimenetelmää on alettu käyttää ryhmätoiminnassa, jossa asiakkaat saavat kehittää oman mallitalon, sekä samalla vastaanottaa palautetta ja rohkaisua muilta ryhmän jäseniltä. Tämän on havaittu vähentävän paineita sekä lisäävän sosiaalista vuorovaikutusta muiden samassa tilassa olevien kanssa. Koska DHA on käytännönläheinen ja ryhmässä toteutettava menetelmämuoto, sen hyötyjä voidaan arvioida aidoissa sosiaalisissa tilanteissa. Lisäksi menetelmän aikana asiakas työskentelee uuden toiminnan parissa, ja se on helpommin rinnastettavissa todelliseen elämään (*ecological validity*), kuin monet kliinisessä ympäristössä (*office-based*) toteutettavat toiminnot. (Raphael-Greenfield ym. 2023: 7–8.)

DHA:n pisteytyskaala koostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä osassa mitataan ongelmanratkaisu- ja organisaatiokykyä, ohjeiden noudattamista ja välineiden käyttöä sekä ideointia. Toisessa osassa mitataan toiminnan aloittamista ja lopettamista, sekvensointia, tarkkaavaisuutta, tunnesäätelyä, turvallisuutta ja arviointikykyä. Viimeinen osio mittaa oman toiminnan seuraamisen taitoja, virheiden havaitsemista, joustavuutta, sinnikkyyttä ja kestävyyttä, työmuistia, flow'n kokemista sekä kulttuurista sensitiivisyyttä. Menetelmän viimeinen osa koostuu kyselystä, jossa selvitetään asiakkaan ajatuksia DHA-kokemuksesta. Asiakkaan omat vastaukset huomioidaan lopullisessa kokonaispistemäärässä. (Raphael-Greenfield ym. 2023: 8–9.)

Menetelmän manuaalissa on esitelty käytettävissä olevat välineet ja materiaalit sekä ohjeistus, joka luetaan asiakkaille ääneen ennen toiminnan aloittamista. Tämän jälkeen asiakkailla on viisi minuuttia harjoittelu-aikaa, sekä toiset viisi minuuttia aikaa visuaaliselle suunnittelulle. Maksimissaan pienoismallin luomiseen saa käyttää kuusikymmentä minuuttia. Korkeammat pisteet viittaavat parempaan suoriutumiseen. Julkaisussa on tuotu esiin esimerkkitapausten kautta, että asiakkailla on ilmennyt haasteita muun muassa toimintaan osallistumisessa, positiivisten tunteiden ilmaisemisessa sekä asioiden peräkkäisyydessä. Lisäksi kateuden tunne ja oma ahdistus sekä riittämättömyyden tunteet ja vertailu muihin ilmenivät arviointimenetelmää käytettäessä. (Raphael-Greenfield ym. 2023: 8–10.)

6.3 Holistisuus

Tutkimusten perusteella arvioidaan, että projektiivisia arviointimenetelmiä voidaan hyödyntää myös laajemmin minkä tahansa asiakas- tai ikäryhmän kanssa psykososiaalisesta näkökulmasta katsottuna. Kun asiaa on tarkasteltu isommassa mittakaavassa, on huomattu, että menetelmää voidaan käyttää esimerkiksi fyysisen vammautumisen tai sairauden ja ahdistuneisuus- ja masennusoireilun välisen korrelaation tutkimiseen, sen havaitsemiseen ja ymmärtämiseen. Lisäksi voidaan tukea ihmissuhteisiin liittyvissä haastavissa tilanteissa sekä opetella tunnistamaan itselle mieluisia toimintoja tai edistää psykososiaalisuutta ottamalla asiakas huomioon kokonaisvaltaisesti. (Zafran & Tallant 2015 Osa II: 336, 356.)

Projektiivista arviointia voidaan käyttää yli kolmevuotiaiden asiakkaiden kanssa, jotka osaavat kertoa narratiivisesti omasta elämästään sekä kykenevät esittämään esimerkiksi koulussa, työssä, harrastuksissa tai erilaisten päämäärien avulla saavutetut tuotteliaisuutensa tulokset. Arviointia on tarkoitus toteuttaa erilaisissa ympäristöissä kokonaiskuvan saamiseksi. Sitä käytetään myös toiminnallisen identiteetin emotionaalisen ja suhteellisen ulottuvuuden tutkimiseen asiakkaiden kanssa, joilla on laajoja psykososiaalisia haasteita. (Zafran & Tallant 2015 Osa II: 350.)

Suoritusperusteisissa toimintaterapia-arvioinneissa, jotka toteutuvat arkisessa ympäristössä ja jotka jäljittelevät todellisuutta, tulokset voivat olla informatiivisempia, sillä ne antavat laajemman ymmärryksen asiakkaan todellisesta toimintakyvystä. Holistinen näkökulma tukee ymmärrystä asiakkaan kokonaisvaltaisesta toimintakyvystä, jossa yhdistyvät niin henkiset kuin fyysiset ominaisuudet. Lisäksi holistisuus korostaa moniammatillisen yhteistyön tärkeyttä, kun otetaan huomioon yksilön kaikki ominaisuudet, haasteet ja vahvuudet. Tämä auttaa sekä asiakasta että hoitotiimiä työssään kohti yhteistä päämäärää. (Raphael-Greenfield ym. 2023: 5, 11–12.)

Assessment of Time Management Skills (ATMS) on menetelmä, jossa asiakas arvioi itse omaa ajanhallintaansa. Menetelmän tavoitteena on arvioida, kuinka asiakkaat käyttävät aktiivisesti työvälineitä, ajanhallintastrategioita sekä itsetietoisuuden ja ajanhallintataitojen välistä suhdetta. Arviointimenetelmän kohdat 14, 17, 22, 23 ja 25 keskittyvät ajanhallinnan ja suunnittelun emotionaaliseen aspektiin, ja näiden väittämien on todettu olevan kliinisesti myös hyvin relevantteja. ATMS painottuu kykyyn säädellä tunteita, sekä niiden säätelyä virheiden välttämiseen tai itsenäiseen

korjaamiseen. (Janeslätt & Lindström Holmqvist & White & Holmefur 2018: 154, 157, 160.)

Eri ajanhallintaan keskittyvien menetelmien välillä on eroja siinä, miten ja mistä näkökulmasta tunteita arvioidaan. Esimerkiksi Time Organization and Participation Scale (TOPS) keskittyy tarkastelemaan negatiivisia tunteita ajanhallinnan tai organisoinnin epäonnistuessa. Zimbardo Time Perspective Inventory (ZTPI) -menetelmän tavoitteena on havaita tunteita erilaisiin aikanäkökulmiin liittyen. (Janeslätt ym. 2018: 154, 160.) Kaikissa kolmessa arviointimenetelmässä on käsitelty joissain määrin tunteiden hallintaa ja säätelyä, mutta eri perspektiivistä.

6.4 Terapiasuhteen merkitys

Haastattelussa projektiivisesta arvioinnista toimintaterapeutit erottelevat kyvyn toteuttaa projektiivisiä arviointeja ja tulkita niitä. Toteuttaminen itsessään vaatii itsen terapeutista käyttöä ja taitoja havainnoida toiminnallista suoriutumista. Tulkinta vaatii lisäksi kypsää itsereflektiota sekä teoreettista että empiiristä pohjaa. Tulkinassa täytyy siis osata erotella, mitkä arviointitulokset ovat osa asiakkaan prosessia, ja mitkä puolestaan heijastelevat terapeutin omia tarpeita tai projisointia. Pelkän asiakkaan lopputuotoksen tarkastelun sijaan tulisi olla läsnä arvioinnin aikana ja varata riittävästi aikaa koko arviointiprosessin analysoinnille. Ekspressiivisen tekniikan tehokkuus riippuukin monilta osin terapeutin taidoista, ja prosessilla on sekä terapeutista että diagnostista arvoa. (Zafran & Tallant 2015 Osa I: 202, Osa II 337-338.)

Analysoinnissa kysymyksinä voivat olla, mitä ja miten tuotos luotiin hyödyntäen esimerkiksi toiminnan analyysia. Lisäksi koko arviointiprosessin analysoinnissa voi pohtia, mitä ja millä tavoin puhuttiin ottaen huomioon muun muassa defenssit, kognition ja tunteet. Näiden lisäksi myös itsen terapeutista käyttöä voi analysoida transferenssin, haastattelutaitojen ja vuorovaikutuksellisten tekijöiden kautta. Eräs haastateltava kuvailee projektiivisten arviointien mahdollistavan asiakkaan luovuuden esille tulemisen. Asiakkaan arvot, toiveet ja luovuus huomioon ottaen psykososiaalisessa kontekstissa voi toteuttaa merkityksellisen ja onnistuneen interventiosuunnitelman. (Zafran & Tallant 2015 Osa II: 339, 343.)

7 Johtopäätökset

Johtopäätökset tuloksissa esiintyneistä arviointimenetelmistä sekä ne psyykkiset taidot, joita näissä menetelmissä arvioidaan, on esitelty taulukossa 6. Taulukossa esillä olevat psyykkiset taidot on tunnistettu tuloksista pohjautuen tässä raportissa aiemmin muodostettuun laajaan käsitykseen psyykkisistä taidoista.

Taulukko 6. Tuloksissa esiintyneet arviointimenetelmät

Arviointimenetelmä	Psyykkiset taidot, joita arvioidaan
Projektiiviset arviointimenetelmät kokonaisuudessaan	Muun muassa itseilmaisu, motivoituminen, omien arvojen ja mielenkiinnon kohteiden tunnistaminen sekä laajalti muita toimintakyvyn psykodynaamisia osa-alueita
Ilmaiseva kirjoittaminen	Tunteiden säätely ja tunnistaminen sekä oman toiminnan reflektointi
Creative Participation Assessment (CPA)	Ahdistuneisuuden ja tunnereaktioiden hallinta, tahdon ilmeneminen ja omien kykyjen tunnistaminen
Stress Management Questionnaire (SMQ)	Tunteiden ja stressitekijöiden tunnistaminen, tunteiden säätely ja itsesäätely
The Dream Home Assessment (DHA)	Joustavuus, tunteiden säätely, sinnikkyys, oman toiminnan reflektointi, käsitys omista kyvyistä
Assessment of Time Management Skills (ATMS)	Ajanhallinta, itsetietoisuus, tunteiden hallinta ja säätely, oman toiminnan reflektointi

Arviointimenetelmien lisäksi tuloksista voi päätellä, että holistisuudella ja terapisuhteella on roolinsa psyykkisten taitojen arvioinnissa. Projektiivisessä arvioinnissa asiakkaan psyykkisten taitojen tulkitsemiseksi tulee ottaa huomioon pelkän lopputuloksen sijaan koko arviointiprosessi, johon liittyy muun muassa asiakkaan ja terapeutin välinen vuorovaikutus. Julkaisuista tuli myös esille, että asiakkaan kokonaisvaltainen tarkastelu (holistisuus) tukee terapiaprosessia sekä parantaa ymmärrystä asiakkaan kokonaistilanteesta. Sen toteutumista edistää moniammatillinen yhteistyö yhdessä asiakkaan kanssa. Kirjallisuuskatsauksen tulokset on esitelty ja avattu tarkemmin edellisessä luvussa.

8 Pohdinta

8.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tämän kirjallisuuskatsauksen eettisyyttä tarkastellaan osittain kuvailevan kirjallisuuskatsauksen eettisyyden näkökulmasta, sillä se sisältää kirjallisuuskatsauksena samanlaisia elementtejä kuin Metropolian ohjeiden mukaan toteutettu kirjallisuuskatsaus. Viime vuosikymmenien aikana kirjallisuuskatsauksen käyttö tutkimusmenetelmänä on yleistynyt ja vakiintunut osaksi tutkimusjärjestelmää. Eettiset kysymykset liittyvät kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymyksen asetteluun sekä tutkimusetiikan noudattamiseen työn joka vaiheessa. Luotettavuuskysymykset puolestaan liittyvät prosessin loogiseen etenemiseen sekä tutkimuskysymykseen ja siihen, miten valittuun kirjallisuuteen on päädytty. Opinnäytetyön jokaisessa vaiheessa palattiin tutkimuseettisiin toimintaperiaatteisiin ja ne pidettiin aktiivisesti osana opinnäytetyöprosessia. (Kangasniemi ym. 2013: 291–301.)

Opinnäytetyötä tehdessä ja raportoitaessa on noudatettu läpinäkyvyyttä sekä huolellisuutta, jotta se on mahdollista toistaa tarvittaessa toisen henkilön toimesta (Suhonen 2016: 7). Hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteita ovat rehellisyys, luotettavuus, arvostus ja vastuunkanto. Se koostuu menettelyistä, joiden avulla pyritään takaamaan hyvä tieteellinen käytäntö koko tieteellisen toiminnan ajan, ja menettelytavat kuuluvat myös osaksi laatujärjestelmää. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.)

Hyvän tieteellisen käytännön mallissa luotettavuudella tarkoitetaan tieteellisen toiminnan laadun varmistamista tutkimusten jokaisessa vaiheessa, rehellisyydellä puolestaan avointa ja läpinäkyvää kommunikointia sekä oikeudenmukaisuuden periaatteita noudattaen. On myös perusperiaate osoittaa arvostusta kollegoita ja muita osapuolia kohtaan sekä kohdella ympäristöä reilusti ja eettisesti. Vastuunkannolla tässä yhteydessä tarkoitetaan vastuuta koko tutkimuksen elinkaaresta aina ideasta toteutukseen ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023.) Hyvän tieteellisen käytännön periaatteet koskevat myös opinnäytetöitä, sillä myös Metropolian ammattikorkeakoulu noudattaa hyvän tieteellisen käytännön periaatteita. Tämän opinnäytetyön tekijät ovat noudattaneet koko prosessin ajan kyseisiä käytäntöjä.

Eettisyys ja luotettavuus liittyvät siis erottamattomasti toisiinsa. Opinnäytetyön tekijöiden puolelta luotettavuutta lisää, että kirjallisuuskatsaus tehtiin kahdestaan. Yhdessä tekeminen mahdollisti aktiivisen keskustelun ja pohdinnan. Tekijät ovat myös puolueettomia ilman kytköksiä esimerkiksi mihinkään yritykseen. Opinnäytetyön luotettavuutta lisää myös laaja teoriapohja, joka on koostettu useaa eri tiedonlähdettä hyödyntäen. Luotettavuutta saattaa heikentää se, että kyseinen kirjallisuuskatsaus on tekijöiden ensimmäinen kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsaus on tutkimuksen muotona suhteellisen haastava ja laajassa kokonaisuudessa on paljon huomioon otettavia seikkoja. Niukka kirjallisuuden määrä suhteessa aiheen laajuuteen voi myös aiheuttaa haasteita yleistettävyydelle ja luotettavuudelle.

Viittaaminen opinnäytetyön teoriaan sekä kirjallisuuskatsauksen avulla saatuihin tuloksiin tulee olla oikeudenmukaista ja viittaukset tulee perustua primäärilähteisiin. Lähdeviitteen tehtävänä on kertoa, mistä tieto on peräisin sekä kunnioittaa alkuperäistä kirjoittajaa (Kotimaisten kielten keskus 2015). Oikeaoppinen viittaaminen lisää myös tekstin luotettavuutta ja moniäänisyyttä. Kirjallisuuden tulee olla tuoretta ja pohjautua faktoihin sekä kirjallisuuskatsauksen tulokset tulee etsiä tietokannoista ennalta valittujen hakusanojen ja poissulkukriteereiden avulla. Aiheesta löytyvä tutkimustieto on englanninkielistä, minkä vuoksi käännösvirheet ovat mahdollisia sekä sitä kautta tieto voi osittain olla joko puutteellista tai virheellistä. Käännöstyössä käytettiin apuna sanakirjoja sekä muita erilaisia käännösohjelmia ja –sovelluksia käännösvirheiden minimoimiseksi.

Opinnäytetyö on tilattu, eli tällaiselle toteutukselle on tarvetta, ja tarpeellisuus puolestaan vahvistaa myös työn eettistä tarpeellisuutta. Luotettavuutta lisäsi informaation hyödyntäminen opinnäytetyön toteutusvaiheessa. Sen lisäksi opinnäytetyössä hyödynnettiin ohjaajien osaamista ja apua opinnäytetyön rakentamisessa koko prosessin ajan. Opinnäytetyö toteutettiin kirjallisuuskatsauksena, joten tutkimuslupia tai tutkimukseen osallistuvien henkilöiden lupia ei tarvittu.

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella eri näkökulmista. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuskriteereitä ovat uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. Tutkimuksen uskottavuutta vahvistaa se, että tutkija työskentelee riittävän pitkään tutkittavan aiheen parissa sekä kykenee osoittamaan tulosten uskottavuuden tutkimukseen perustuen. Vahvistettavuus puolestaan tarkoittaa sitä, että eri tutkijoiden toimesta päädytään kuitenkin samankaltaiseen lopputulokseen. Laadullisessa tutkimuksessa tulkinta vaihtelee, sillä todellisuus on jokaiselle tutkijalle erilainen. (Kylmä & Juvakka 2007: 128–129.) Tähän opinnäytetyöprosessiin on käytetty

puolitoista vuotta, jonka aikana on perehdytty aiheeseen ja kerätty mahdollisimman laajasti ja objektiivisesti tietoa eri lähteistä. Tutkimukset on esitelty avoimesti opinnäytetyössä, ja ne ovat saatavilla eri tietokannoista. Opinnäytetyössä on kaksi tekijää, joka mahdollistaa näkemysten yhteneväisyyden ja julkaisuiden tulkinnan samankaltaisuuden. Opinnäytetyötä tehdessä on keskusteltu julkaisuista ja teorioista, jotta molemmat tutkijat ovat yhteisymmärryksessä.

Kuten Malterud (2001) ja Holsburgh (2003) esittävät, refleksiivisyydellä tarkoitetaan tutkijan kykyä olla tietoinen omista lähtökohdistaan. Refleksiivisyys edistää tutkimuksen objektiivisuutta ja luotettavuutta. Lincolnin & Cuban (1985) mukaan siirrettävyys on puolestaan sitä, että tutkimuksen tulokset ovat rinnastettavissa tai esitettävissä todellisten tapahtumien ja toimintojen kautta. (Kylmä & Juvakka 2007: 129.) Opinnäytetyössä näkyy moniäänisyys, sillä kirjoittajia on ollut kaksi. Prosessin alusta asti on tiedostettu omat näkemykset ja ajatukset, jotka on pyritty objektiivisessa tutkimuksessa siirtämään taka-alalle. Opinnäytetyön teemoja ja tuloksia on tarkasteltu esimerkkien ja havainnollistavien taulukoiden avulla, jotka lisäävät luotettavuutta ja tukevat tutkimuksen siirrettävyyttä.

Lisäksi luotettavuutta voidaan tarkistella tutkimuksen eri vaiheiden kautta, jotka voidaan jakaa tutkittavan ilmiön tunnistamiseen ja selkeään nimeämiseen, tutkimuksen merkityksen perustelemiseen sisällöllisesti, menetelmällisesti ja eettisesti, tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustehtävien nimeämiseen, aineiston keruun kuvaukseen, aineiston analyysiin ja tutkimustulosten raportointiin (Kylmä & Juvakka 2007: 128-133). Tässä opinnäytetyössä ilmiö on tunnistettu ja nimetty, mutta ilmiön moniulotteisuudesta takia se ei välttämättä näyttäydy niin selkeänä, millä on puolestaan vaikutusta luotettavuuteen. Luotettavuutta lisää, että opinnäytetyön merkitys ja tarve on perusteltu sekä yksilön, yhteisön että yhteiskunnan näkökulmasta. Myös tutkimuksen tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymys on esitetty selkeästi, ja ne soveltuvat kirjallisuuskatsauksen keinoin tutkittavaksi.

Tämän opinnäytetyön aineistona on aikaisemmat julkaisut, joiden hakuprosessia on kuvattu kattavasti. Tarkkaa prosessia noudattamalla on pyritty läpinäkyvyyteen ja siihen, että kirjallisuuskatsaus on toistettavissa. Aineisto valikoitui sisäänotto- ja poissulkukriteerien perusteella, jotka lisäävät opinnäytetyön luotettavuutta. Ammattikorkeakoulun opinnäytetöissä ei kuitenkaan analysoida yksittäisten aineistojen luotettavuutta tietyn protokollan mukaisesti, mikä heikentää luotettavuutta. Lisäksi luotettavuuteen vaikuttaa, että aineiston analyysin taustalla ei ole tutkittua vaiheittain etenevää aineiston analyysimenetelmää. Lisäksi jo aiemmin todettu julkaisujen niukka

lukumäärä on luotettavuutta heikentävä tekijä. Prosessia on kuitenkin kuvattu tässä raportissa tarkasti ja analyysissa viitataan valikoituun aineistoon, mikä lisää luotettavuutta.

Tekijöiden lähtökohdat tutkimusprosessille on kuvattu avoimesti. Raportti on pyritty muodostamaan mahdollisimman selkeäksi kokonaisuudeksi, jolloin lukija voi arvioida prosessin etenemistä. Taustateoriassa on avattu käsitteinä sekä toimintaterapian perusoletuksia että aiheeseen spesifimmin liittyviä näkökulmia, jotta myös toimintaterapian alan ulkopuolelta raporttia tarkasteleva lukija voi ymmärtää ilmiötä. Tämän opinnäytetyön tulos on yhteistyökumppanin hyödynnettävissä ja tarjoaa näkökulmia ilmiön tarkasteluun tulevaisuudessa. Opinnäytetyöprosessin eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu myös itsessään lisää prosessin läpinäkyvyyttä.

8.2 Lopuksi

Tämän opinnäytetyöprosessin myötä tekijöiden näkökulma psyykkisten taitojen arviointiin toimintaterapiassa on laajentunut ja lopulta muodostunut hyvin erilaiseksi verrattuna prosessin alkuvaiheisiin. Alkuvaiheessa muun muassa heti löytynyt Suomen toimintaterapianimikkeistön määritelmä psyykkisistä taidoista ohjasi ajattelemaan, että valittu aihe on kokonaisuutena suhteellisen helposti haltuun otettava. Mitä syvemmälle aiheeseen perehdyttiin, sitä enemmän jouduttiin kuitenkin ottamaan askelia ikään kuin taaksepäin ja tarkastelemaan aihetta todella laajasta näkökulmasta. Aiheen parissa palattiin toimintaterapian juurille, perusoletuksiin ja erilaisiin teorioihin.

Koska aihe haastoi jatkuvasti harkitsemaan kriittisesti ja samanaikaisesti tuli sisäistää kirjallisuuskatsauksen toteutus, prosessissa eteneminen vaati kärsivällisyyttä ja aikaa. Lopulta vastauksia tutkimuskysymykseen löytyi, minkä lisäksi aiheeseen paljastui liittyvän näkökulmia toimintaterapian kehitykseen tieteenalana. Taustateorian tarkastelun perusteella psyykkisiä taitoja käsitteleviä julkaisuja löytyy erityisesti esimerkiksi 1990-luvulta ja pääasiallisesti julkaisut ovat vähintään yli kymmenen vuotta vanhoja. Nykyhetkeä kohden julkaisujen määrä laskee huomattavasti, minkä takia tässä raportissa on jouduttu esimerkiksi taustateorian osalta viittaamaan myös vanhoihin julkaisuihin.

Kyseiset havainnot osaltaan heijastelevat myös Zafrantin ja Tallantin (2015) kuvailemaa siirtymää psykodynaamisesta näkökulmasta kognitiivisbehavioraaliseen näkökulmaan toimintaterapiassa. Psykodynaamisen näkökulmaan liittyvien projektiivisten arviointien tutkimusten huippu on 1970-luvulla, jonka jälkeen määrä

laskee tasaisesti samalla, kun psykiatrian paradigma siirtyy kohti biologista ja kognitiivista. Samankaltainen muutos näkyy myös Barbaran kirjassa, joka käsittelee arviointimenetelmiä toimintaterapian mielenterveyskontekstissa. Kirjan ensimmäisessä painoksessa on oma lukuna psykososiaalisille arvioinneille, kun taas seuraavassa painoksessa lukua ei ole ja ainoa projektiivinen arviointimenetelmä on luokiteltu kognitiiviseksi arviointimenetelmäksi. (Zafrant & Tallant 2015: Osa I 194-195, 197-198.)

Laajempi muutos toimintaterapian paradigmassa ja psyykkisten taitojen ”trendikkyudessa” voivat siis selittää haasteen löytää julkaisuja tämän opinnäytetyön kirjallisuuskatsaukseen, jossa yhtenä kriteerinä on enintään kymmenen vuotta vanhat julkaisut. Kenties koska psyykkiset taidot eivät asetu omana yksikkönään kognitiivisbehavioraaliseen näkökulmaan, myöskään AOTA ei mainitse niitä motoristen, prosessuaalisten ja sosiaalisen vuorovaikutuksen taitojen rinnalla. Psyykkisten taitojen osa-alueiden sisällyttäminen esimerkiksi prosessuaalisiin taitoihin puoltaa tässä opinnäytetyössä tehtyä päätöstä käsitellä moniulotteisesti eri arviointimenetelmiä mahdollisuutena arvioida psyykkisiä taitoja. Muun muassa havaittu tuoreen tutkimuksen puutos herättää pohtimaan, millä tavoin toimintaterapeutti voi työssään nykyhetkessä tutkimukseen pohjautuen perustella arvioivansa juuri psyykkisiä taitoja. Suomen toimintaterapianimikkeistö ohjaa toimintaterapeutin työtä, mutta luettelemalla *muun muassa* joitain psyykkisiä taitoja, herää kysymys, mitä kaikkea muuta psyykkiset taidot voivat olla?

Toimintaterapia on osa laajempaa sosiaali- ja terveyspalveluiden kenttää, joten aiheen myötä heräsi pohdintaa myös siitä, millainen rooli toimintaterapeutilla on psyykkisten taitojen arvioinnissa verrattuna muihin ammattiryhmiin. Kysymykseen, millä tavoin psyykkisiä taitoja arvioidaan, liittyy oikeastaan myös, miksi psyykkisiä taitoja arvioidaan? Miten psyykkisten taitojen arviointiin vaikuttaa, arvioidaanko niitä esimerkiksi diagnoosin tai terapian suunnittelun tukena? Vastaukseen voi vaikuttaa muutokset myös yhteiskuntatasolla. Esimerkiksi 1990-luvulla lisääntyi psykiatrinen avohoito ja työllisyyspolitiikka korostui, jolloin kiinnostus pitkäaikaissairaiden kuntoutukseen väheni ja huomio kiinnittyi niihin, jotka pystyvät työskentelemään edes osa-aikaisesti (Nordling 2022: 20). Kenties psyykkisten taitojen arviointi on ajautunut osaksi kognitiivisia taitoja senkin takia, että yksilön taitoja arvioidaan työkyvyn näkökulmasta. Eri toimijoiden näkökulmista tarkasteltuna muutoksilla liittyen palveluiden toteuttamiseen voi olla sekä positiivisia että negatiivisia puolia.

Kirjallisuuskatsauksen prosessi oli haastava, sillä niukka tietomäärä yllätti jo prosessin alkupuolella. Suoraa määritelmää psyykkisille taidoille oli haastava löytää, ja tietoa sekä käsitteitä koottiin yhteen useammasta eri lähteestä. Tämä lisäsi myös pohdintaa siitä, kuinka luotettavaa on, että psyykkisiä taitoja korostetaan toimintaterapianimikkeistössä, vaikka suoraa määritelmää näille ei toimintaterapiasta tai sen teoriasta löydy. Teoriatiedon jälkeen tehdessä varsinaisia hakuja huomattiin, ettei aiheesta löytynyt artikkeleita tai tutkimuksia. Hakuja tehtiin useita ja eri hakusanoilla, mutta tästä huolimatta osuvia hakuja tuli hyvin vähäinen määrä. Sopivien artikkeleiden löytymisen jälkeen opinnäytetyön prosessi sujui kuitenkin helpommin, ja päästiin haluttuun lopputulokseen.

DHA:ssa eli the Dream Home Assessment -menetelmässä korostuvat yksilöön tarpeet, mielenkiinnonkohteet ja tahto, jonka kautta sen voi liittää taustateoriaamme MOHOn (Model of Human Occupation). Vaikka inhimillisen toiminnan malli oli taustateorian ohjaamassa työtä, sen tiimoilta ei tullut esiin tutkimuksia tai artikkeleita. Työskentelyn loppupuolella otettiin mukaan myös holistinen näkökulma, sillä huomattiin, että harva arviointimenetelmä suoranaisesti tai spesifisti arvioi juuri psyykkisiä taitoja. Esimerkiksi ATMS arvioi tunteidenhallintaa osana kokonaisuutta, jolloin sen voidaan ajatella arvioivan taitoja holistisesta eli kokonaisvaltaisesta näkökulmasta.

Psyykkisten taitojen arvioinnista ei löytynyt aiemmin tehtyä kirjallisuuskatsausta, mikä tekee siitä hyödyllisen ja tärkeän, mutta myös haasteellisen toteuttaa opinnäytetyönä. On todettava, että tutkimusten vähäinen määrä saattaa tuottaa tähän raporttiin yksipuolisen näkökulman aiheesta. Tässä raportissa projektiiviset arvioinnit ovat saaneet enemmän tilaa, sillä niitä käsitelleistä artikkeleista löytyi runsaammin näkökulmia tutkimuskysymykseen. Esimerkiksi DHA ja ilmaiseva kirjoittaminen ovat myös luonteeltaan projektiivisiä. Kirjallisuuskatsauksen toteuttaminen on vaatinut taustateorian muodostamisesta lähtien sen tekijöiltä runsaasti tähän asti kertyneen kokemuksen ja tiedon perusteella ammatillista harkintaa ja yhteyksien tekemistä teorioiden välillä. Nämä tekijät onkin huomioitava luotettavuuden arvioinnissa mahdollisesti heikentävinä tekijöinä.

Tämän opinnäytetyön perusteella voitaisiin ajatella, että jatkossa hyödyttäisiin runsaasti lisätutkimuksesta muun muassa psyykkisten taitojen määrittelyn sekä arviointimenetelmien suhteen toimintaterapiassa. Muun muassa kysely- ja haastattelututkimukset voisivat tuoda arvokasta lisätietoa. Voisi olla myös hyödyllistä tietää, kuinka paljon toimintaterapeutit käyttävät psyykkisten taitojen arvioinnissa muiden tieteenalojen menetelmiä, ja millainen rooli toimintaterapeutilla on psyykkisten

taitojen arvioinnissa moniammatillisessa tiimissä. Lisäksi voitaisiin tarkastella psyykkisten taitojen arvioinnin kehitystä ja muutosta ajallisesta näkökulmasta eri vuosikymmenillä suhteessa toimintaterapian kehitykseen tieteenalana.

Nyt toteutettu kirjallisuuskatsaus on tavoitteen mukaisesti esitelty, millä tavoin asiakkaiden psyykkisiä taitoja voidaan arvioida toimintaterapiassa. Osaltaan katsaus on avannut myös, kuinka moninaisia näkökulmia liittyy käsitteiden määrittelyyn ja toimintaterapia-arviointien toteuttamiseen. Koska nykyhetkessä vaikuttaa olevan jatkuva tarve nopeudelle ja tehokkuudelle, psyykkisten taitojen arviointi tuntuu hieman ikään kuin vastakkaiselta asialta. Mielensisäisen toiminnan ja siihen liittyvien taitojen havainnointi vaatii aikaa ja asiakkaaseen tutustumista, minkä toisaalta voi ajatella olevan myös toimintaterapian ytimessä. Tämän opinnäytetyön tekeminen on opettanut tekijöilleen paljon kriittistä tarkastelua ja tiedon soveltamista. Toivottavasti aihe herättää myös jatkossa kriittistä pohdintaa ja lisää järjestelmällistä tarkastelua, jotta tieto olisi kootumpaa ja nykyhetkessä toimintaterapeuttien työtä sekä asiakkaiden toimintakykyä tukevaa.

Lähteet

American Occupational Therapy Association 2020. Occupational therapy practice framework: Domain and process 4th edition. American Journal of Occupational Therapy 74 (2).

American Occupational Therapy Association 2021. Standards of practice for occupational therapy. American Journal of Occupational Therapy 75 (3).

American Occupational Therapy Association 2023. What is occupational therapy? <<https://www.aota.org/about/what-is-ot>>. Viitattu 24.3.2023.

Aralinna, Virpi & Heiskanen, Tuija & Juntunen, Kristiina & Kantanen, Mari & Kanto-Ronkanen, Anne & Karhula, Maarit & Lautamo, Tiina 2021. Hyvät arviointikäytännöt suomalaisessa toimintaterapiassa. Suomen Toimintaterapeuttiliitto ry. <https://www.toimintaterapeuttiliitto.fi/site/assets/files/2411/toi_hyvat_arviointikaytannot_2021.pdf>. Viitattu 20.3.2023.

Asbjørnslett, Mona & Skarpaas, Lisebet S. & Stigen, Linda 2023. "Being Holistic Is a Lot to Ask": A Qualitative, Cross-National Exploration of Occupational Therapists' Perceptions and Experiences of Holistic Practice. Occupational Therapy International. 2023.

Avrech Bar, Michal & Jarus Tal 2015. Engagement in Everyday Occupations, Role Overload and Social Support on Health and Life Satisfaction among Mothers. International Journal of Environmental Research and Public Health. 12 (6). 6045–6065.

Bejerholm, Ulrika 2010. Bedömning av aktivitetsförmåga. Aktivitet & relation. Mål och medel inom psykosocial rehabilitering. Teoksessa Eklund, Mona & Gunnarsson, Birgitta & Leufstadius, Christel (toim.). Studentlitteratus AB: Lund. Luku 8.

Bonder, Bette R. 1993. Issues in Assessment of Psychosocial Components of Function. The American Journal of Occupational Therapy 47 (3).

Bruce, Mary Ann & Borg, Barbara A. 2002. Psychosocial Frames of Reference: Core for Occupation Based Practice 3th edition. Slack.

Forsyth, Kirsty 2017. Assessment: Choosing and Using Standardized and Nonstandardized Means of Gathering Information. Teoksessa Taylor, Renée R. Kielhofner's Model of Human Occupation 5th edition. Wolters Kluwer. Luku 12.

Helsingin yliopiston avoin yliopisto / Juhani Ihanus 2010. Psykologian englanti-suomisanasto. <<https://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/psykologia/avoinsanasto.htm>>. Viitattu 26.3.2024.

Hemphill, Barbara J. 2020. Assessments in Occupational Therapy Mental Health: An integrative Approach. Fourth Edition. Slack Incorporated.

Janeslätt Gunnel Kristina, Lidström Holmqvist Kajsa, White Suzanne & Holmefur Marie 2018. Assessment of time management skills: psychometric properties of the Swedish version. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*. 25 (3).

Jeon, Yun-Hee & Milne, Nicole & Kaizik, Cassandra & Resnick, Barbara 2021. Improving functional independence: Dementia rehabilitation programs. Teoksessa Low, Lee-Fay & Laver, Kate (toim.). *Dementia Rehabilitation Evidence-Based Interventions and Clinical Recommendations*. Elsevier US. Luku 13.

Kangasniemi, Mari & Pölkki, Tarja 2016. Aineistonkäsittely: Kirjallisuuskatsauksen ydin. Teoksessa Stolt, Minna & Axelin, Anna & Suhonen, Riitta (toim.). *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä*. Turun yliopisto: 2016.

Kangasniemi, Mari & Utriainen, Kati & Ahonen, Sanna-Mari & Pietilä, Anna-Maija & Jääskeläinen & Petri 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25 (4).
<<https://www.proquest.com/docview/1469873650?fromopenview=true&pq-origsite=gscholar>>. Viitattu 3.4.2023.

Kannenbergh, Kathleen & Amini, Deborah & Hartmann, Kimberly 2010. Occupational Therapy Services in the Promotion of Psychological and Social Aspects of Mental Health. *American Journal of Occupational Therapy* 64 (6).

Kotimaisten kielten keskus. Kielitoimiston ohjepankki 2015.
<<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/11>>. Viitattu 3.4.2023.

Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita. E-kirja.

Lindholm, Eija & Vehkaperä, Ulla 2005. Yhdistys- ja koulutustoiminta käynnistyy. Teoksessa Mistä TOI on tullut? Suomalaisen toimintaterapian historia. Joutsivuo, Timo (toim.) Suomen toimintaterapeuttiliitto ry. Helsinki: Edita.

Lönnqvist, Jouko & Henriksson, Markus & Marttunen, Mauri & Partonen, Timo 2021. Esipuhe. Teoksessa Lönnqvist, Jouko & Henriksson, Markus & Marttunen, Mauri & Partonen, Timo. *Psykiatria*. E-kirja. Kustannus Oy Duodecim.

Metropolian kirjasto- ja tietopalvelut 2023. Tietokannat.
<<https://libguides.metropolia.fi/sotealat/tietokannat>>. Viitattu 5.12.2023.

Mosey, Anne Cronin 1986. *Psychosocial Components of Occupational Therapy*. Raven Press.

Nordling, Esa 2022. Tie toipumisorientaatioon. Teoksessa Martin, Marjatta & Soronen, Kari (toim.) *Toipumisorientaatio mielenterveyspalveluissa*. Lapin yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja C. Työpapereita 8.

Page, MJ. & McKenzie, JE. & Bossuyt, PM. & Boutron, I. & Hoffmann, TC. & Mulrow, CD et al. The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews. *BMJ* 2021.

Peters, MDJ. & Godfrey, C. & McInerney, P. & Munn, Z. & Tricco, AC & Khalil, H. 2020. Chapter 11: Scoping reviews. Teoksessa Aromataris, Edoardo & Munn, Zachary. JBI Manual for Evidence Synthesis. JBI. Luku 11. <<https://synthesismanual.jbi.global/>>. Viitattu 16.3.2023.

Polatajko, Helene J. & Davis, Jane & Steward, Deb & Cantin, Noémi & Amoroso, Bice & Purdie, Lisa & Zimmerman, Daniel 2007. Specifying the domain of concern: Occupation as core. Teoksessa Townsend, Elizabeth A. & Polatajko, Helene J. (toim.) Enabling Occupation II: Advancing an Occupational Therapy Vision for Health, Well-being & Justice through Occupation. Ottawa: CAOT Publications. 19.

Raphael-Greenfield Emily, Baltich Kimberlee, Wilson Tess & Lowinger Rebecca 2023. Use of a Performance-based Occupational Therapy Assessment of Executive Function with the Homeless Population: A Case Report. The Open Journal of Occupational Therapy. 11 (3).

Savolainen, Tuija & Aralinn, Virpi (toim.) 2017. Toimintaterapianimikkeistö. Helsinki: Kuntaliitto.

Siltanen, Hannele & Hamari, Lotta & Heikkilä, Kristiina & Parisod, Heidi & Holopainen, Arja 2021. Hoitosuosituksen laadinta – käsikirja suoritustyöryhmille. Versio 2.1. Helsinki: Hoitotyön tutkimussäätiö.

Tampereen yliopiston kirjasto 2023. Systemaattinen tiedonhaku. Käsinhaku. <<https://libguides.tuni.fi/systemaattinen-tiedonhaku/Kasinhaku>>. Päivitetty 18.4.2023. Viitattu 8.5.2023.

Tampereen yliopiston kirjasto. Systemaattinen tiedonhaku: Aloita tästä. 2023. <<https://libguides.tuni.fi/systemaattinen-tiedonhaku>>. Päivitetty 23.10.2023. Viitattu 15.12.2023.

Taylor, Renée R. 2017. Kielhofner's Model of Human Occupation. Fifth Edition. Philadelphia: Wolters Kluwer.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023. Mitä toimintakyky on? <<https://thl.fi/fi/web/toimintakyky/mita-toimintakyky-on>> Viitattu 29.11.2023.

The Finnish Centre for Evidence-Based Health Care: A Joanna Briggs Institute Centre of Excellence 2018. JBI: Arviointikriteerit järjestelmälliselle katsaukselle. <<https://www.hotus.fi/wp-content/uploads/2019/03/jbi-kriteerit-ja-selosteosa-jarjestelmallinen-katsaus-final.pdf>>.

THL. Mielenterveysstrategia 2021. <<https://thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/kansallinen-mielenterveysstrategia-2020-2030-lyhyesti>>. Viitattu 5.5.2023.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. <https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf>. Viitattu 4.4.2023.

Valkeapää, Kirsi 2016. Tutkimusaineiston valinta systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa. Teoksessa Stolt, Minna & Axelin, Anna & Suhonen, Riitta (toim.). Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto: 2016.

Vilkkä, Hanna 2023. Kirjallisuuskatsaus metodina, opinnäytetyön osana ja tekstilajina. Art House.

Wahlbeck Kristian, Hietala Outi, Kuosmanen Lauri, McDaid David, Mikkonen Juha, Parkkonen Johannes, Reini Kaarina, Salovuori Samuel & Turunen Jouni. Toimivat mielenterveys- ja päihdepalvelut. 2018. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136063/89-2017-YhdessaMielin_valmis.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Viitattu 5.5.2023.

World Federation of Occupational Therapists. 2023. About Occupational therapy. <<https://wfot.org/about/about-occupational-therapy>> Viitattu 28.11.2023.

Zafran, Hiba & Tallant, Beverlea 2015. "It Would Be a Shame to Lose Them": A Critical Historical, Scoping, and Expert Review on the Use of Projective Assessments in Occupational Therapy, Part I. Occupational Therapy in Mental Health. 31 (4). 328-365.

Zafran, Hiba & Tallant, Beverlea 2015. "It Would Be a Shame to Lose Them": A Critical Historical, Scoping, and Expert Review on the Use of Projective Assessments in Occupational Therapy, Part II. Occupational Therapy in Mental Health. 31 (4). 328-365.

